

BELEIDSKADER DUURZAME ENERGIE OPWEK

APRIL 2023

MEIERIJSTAD

VOORWOORD

Bepaalde grondstoffen kunnen je land rijk en machtig maken. Een gemis aan grondstoffen maakt een land minder rijk of zelfs arm en afhankelijk. Veranderingen in deze verhoudingen - zoals de militaire aanval van Rusland op Oekraïne laat zien- kunnen grote effecten hebben op de economie en daarmee het welzijn van mensen. Toegang tot, en betaalbaarheid van energie zijn voor alle mensen van cruciaal belang.

Een grote meerderheid van de internationale klimaatwetenschappers waarschuwt voor de effecten van onze afhankelijkheid van fossiele brandstoffen. De aarde warmt op en dat heeft nu al negatieve effecten op de levensomstandigheden in diverse landen. Later deze eeuw zullen deze effecten groter worden, ook in Nederland. Daarom hebben landen in VN-verband afgesproken daar iets aan te doen.

Hier en nu

In Meierijstad hebben we te maken met internationale, landelijke en provinciale wet- en regelgeving op het gebied van klimaat. Regionaal werken we samen op basis van een Regionale Energie Strategie (RES). Deze gaat over het opwekken van duurzame energie, en daarover gaat dit beleidskader.

In het coalitieakkoord van Meierijstad is afgesproken dat energiebesparing en zon op dak prioriteit hebben. Maar uiteindelijk redden we het niet met energiebesparing en zon op dak alleen; dat is niet genoeg. Ons energieverbruik is daarvoor te hoog, óók in de toekomst. Dus hebben we aanvullende energiebronnen nodig, zoals zon en wind op land. Natuurlijk volgen we landelijke ontwikkelingen op het gebied van kernenergie en windturbines op zee. Mogelijk dat op langere termijn politieke keuzes daarover weer effect hebben op onze lokale opgave.

Omdat in Meierijstad de mogelijkheden van windturbines voorlopig beperkt blijven tot het project Veghel Wind(t), gaat de aandacht van dit beleidskader vooral uit naar zonneparken. De ontwikkeling van zonneparken zal in de komende jaren impact hebben op ons landschap, ook in het buitengebied van Meierijstad. En dat gaat veel mensen aan het hart, merk ik in de contacten met inwoners. Mensen

die in de directe omgeving wonen en deze mogelijk zien veranderen, mensen die recreëren in het buitengebied of actief zijn bij een natuurwerkgroep en mensen die werken in de agrarische sector die mogelijk landbouwgrond ingezet zien worden voor het opwekken van duurzame energie. De energietransitie heeft hier en nu zichtbaar effect op Meierijstad.

Later

De energietransitie strekt zich uit tot 2050. We hebben internationale, landelijke, regionale en lokale doelstellingen. Vaak wordt er daarbij gekeken naar 2030 en 2050. De grootste opgave lijkt pas na 2030 te liggen, maar om die opgave haalbaar te maken, moeten we wel nú beginnen.

"Nu beginnen" is sowieso een wens die vaak terugkwam in de gesprekken die ik tijdens het participatieproces had met inwoners die zorgen hebben over klimaatverandering. Meestal zijn dat jonge mensen, die nog een lange toekomst voor zich hebben.

De effecten van de energietransitie zullen met de jaren duidelijker worden. De hoeveelheid grondgebied die we moeten inzetten voor het opwekken van energie lijkt nu heel veel. Mogelijk wordt dat door landelijke besluitvorming, innovatie en/of technologische vooruitgang later minder, maar daar moeten we nu niet op gokken.

De gevolgen van het eventueel niet behalen van doelstellingen zullen uiteindelijk ook in Nederland zich laten voelen. Mogelijk pas ruim na 2050. Is Nederland voldoende beschermd tegen een forse stijging van de zeespiegel? Wij kunnen nu keuzes maken in het belang van de jeugd en in het belang van toekomstige generaties, zij kunnen zich alleen aanpassen aan de gevolgen.

Elders

In sommige landen op de wereld zijn de effecten van klimaatverandering nu al aan de orde van de dag. Eilanden in de Stille Oceaan die onder water dreigen te komen, enorme droogte in Afrikaanse landen die de lokale voedselproductie in gevaar brengt met hongersnoden tot gevolg en hevige overstromingen zoals recent in Pakistan. Klimaatverandering kan ook grote stromen van immigratie teweegbrengen. Juist landen die niet of nauwelijks hebben bijgedragen aan klimaatverandering, omdat hun energieverbruik en uitstoot van CO2 veel lager is dan van landen als Nederland, betalen nu al de tol. Het is dan ook niet vreemd dat deze landen van de meest vervuilende landen solidariteit vragen door middel van financiële compensatie en snelle maatregelen tegen verdere achteruitgang. In de meeste grote landen in de wereld liggen ambitieuze klimaatplannen. De uitvoering daarvan staat soms op gespannen voet met economische en geopolitieke verhoudingen.

Samen

Hoeveel landen in regionaal of continentaal verband ook proberen autonoom te worden op het gebied van energievoorziening, in de wereld blijven alle landen samen van elkaar afhankelijk om de VN-doelstellingen te bereiken. Uiteindelijk kunnen we in Meierijstad niet de wereld behoeden voor klimaatverandering; We kunnen wel samen onze eerlijke bijdrage leveren. Inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en de gemeente samen.

Met het beleidskader duurzame energie opwek bepalen we hoe wij denken op koers te blijven voor onze lokale ambities. Dat vraagt hier en nu om uitleg van deze ambities, oog voor de weerstand die er soms is en zorgvuldig gebruik van onze ruimte. Maar het vraagt ook om het nemen van verantwoordelijkheid voor de belangen van mensen die elders of later leven.

Menno Roozendaal
Wethouder Werk, jeugd, kunst en cultuur en energie

SAMENVATTING

INLEIDING (HOOFDSTUK 1)

Dit beleidskader duurzame energie opwek is door de gemeente opgesteld om op een verantwoorde wijze te voldoen aan de ambitie om in 2050 CO2-neutraal te zijn en om aan de doelstellingen van 2030 te voldoen (zoals beschreven in de RES). In dit kader staan de richtlijnen en ambities voor verschillende vormen van duurzame energieopwekking, als basis om voortschrijdend te werken aan verdere uitwerking en uitvoering.

Dit document dient twee doelen: (1) het onderbouwen van onze visie op de vormgeving (in ruimte en tijd) van de duurzame energie opwek (waaronder randvoorwaarden voor het realiseren van initiatieven) en (2) invulling geven aan onze opgave en doelstellingen.

Ervaringen met de eerste tranche en voortschrijdend inzicht in de opgave en technieken vormden de aanleiding voor dit nieuwe beleidskader. Dit beleidskader geeft de ambities aan in uitgangspunten voor de lange termijn en laat ruimte voor tussentijdse uitwerking in maatwerk, waardoor de werking ervan voor meerdere jaren is geborgd.

BELEIDSACHTERGROND (HOOFDSTUK 2)

De verantwoordelijkheid voor het inrichten van de beschikbare ruimte in de gemeente ligt bij het lokale gemeentebestuur, maar daarbij moet het rekening houden met het ruimtelijk beleid van andere overheden en samenwerkingsverbanden, zoals het Rijk, de provincie en de RES-regio. In hoofdstuk 2 geven we dan ook een overzicht van de inhoud van deze beleidsstukken en de relevantie daarvan voor de duurzaamheidsopgave in Meierijstad.

AFBAKENING (HOOFDSTUK 3)

Voor de gemeente Meierijstad is energiebesparing

de basis: energie die niet verbruikt wordt, hoeft ook niet opgewekt te worden. De gemeente wil in 2030 11% en in 2050 21% minder energie verbruiken. De totale toekomstige energievraag moet uiteindelijk voor 100% hernieuwbaar worden opgewekt. Dit betreft onder andere de hogere elektriciteitsvraag door het aardgasvrij maken van wijken in het kader van de warmtetransitie. Daarnaast is het een aandachtspunt deze vraag in te vullen met zo min mogelijk gebruik van de schaarse ruimte. Om te kunnen voldoen aan deze opgave zal, voor nu, voornamelijk worden ingezet op zonne-energie, waarbij gebruik wordt gemaakt van het principe van de zonneladder. De gemeente gaat daarnaast nog nader onderzoeken wat de potentie is van zonnepanelen op bijvoorbeeld reststroken en boven parkeerplaatsen.

AANPAK (HOOFDSTUK 4)

Gedurende twee jaar is, in participatie, aan dit beleidskader gewerkt. We werkten in dit proces op drie sporen: een inhoudelijk spoor (technische en beleidsmatige overwegingen), een publiek spoor (participatie en communicatie) en een bestuurlijk spoor (betrekken van raadsleden). Wat in één spoor werd opgehaald was input voor het andere spoor en vice versa. De eerste fase richtte zich op de aanpak van het afwegingskader windenergie, waarbij vooral aandacht was voor het herwinnen van vertrouwen en het opstellen van de NRD. In fase twee ging het alleen nog over zonne-energie en brachten belangstellenden en belanghebbenden inbreng in voor het beleidskader. In de derde fase werd de inbreng vanuit de verschillende sporen inhoudelijk verder getrechterd en procesmatig verbreed door extra inzet te plegen op bijvoorbeeld het betrekken van jongeren. Deze aanpak heeft uiteindelijk tot dit beleidskader geleid.

OPGAVE (HOOFDSTUK 5)

In dit hoofdstuk wordt een voorspelling gegeven van de duurzame energie die Meierijstad in 2050 zelf moet opwekken om aan de energieopgave te voldoen. De huidige elektriciteitsvraag is daarbij als vertrekpunt genomen en op basis van voorspellingen voor bijvoorbeeld bevolkingsgroei, nieuwe technieken, efficiënter gebruik van energie en elektrificatie van warmte doorgerekend naar een geschat gebruik in 2050. Voor het realiseren van de opgave om dit gebruik te verduurzamen zijn twee scenario's opgesteld: een lineair scenario en een scenario dat vlak start en met een sterk stijgende lijn eindigt (RES-scenario). De voorkeur gaat uit naar het lineaire scenario: door van meet af aan hoog in te zetten voorkomen we dat we de ambitie mogelijk niet halen door bijvoorbeeld uitval van initiatieven.

PARTICIPATIE (HOOFDSTUK 6)

Goede participatie en communicatie is het startpunt als het gaat om nieuwe projecten voor het opwekken van duurzame energie binnen onze gemeente. Zo zorgen we dat de invulling van de duurzaamheidsopgave in samenspraak met belanghebbenden en belangstellenden gebeurt (procesparticipatie) en dat de baten zo veel mogelijk binnen de gemeentegrenzen blijven (financiële participatie).

Voor de procesparticipatie wil de gemeente toegroeien naar (minimaal) een stimulerende en samenwerkingsrol en uiteindelijk zelfs naar een eigenaarsrol. Aan financiële participatie willen we vormgeven door het oprichten van een investeringsplatform, waarin ondernemers, inwoners en de gemeente samenwerken en samen investeren in initiatieven. Dit platform wordt later verder uitgewerkt.

ZONNE-ENERGIE: GRONDGEBONDEN ZON (HOOFDSTUK 7)

Om de opgave energieneutraal te zijn in 2050 te realiseren, is het noodzakelijk dat de gemeente inzet op grondgebonden zon, naast de inzet die gepleegd moet worden op zon op dak en onbenut terrein en bebouwd gebied. Initiatieven voor grondgebonden zon kunnen op twee manieren worden ingediend: (1) via één van de tranches (2024 en 2026) en (2) als uniek initiatief. Deze inpassing van duurzame energie moet wel aan aanvullende voorwaarden voldoen (naast proces- en financiële participatie). Zo moeten initiatieven via de tranche onafhankelijk van de netwerkschaarste uit te voeren zijn, en moeten unieke initiatieven minimaal aan één van de volgende eisen voldoen: het moet (1)

een lokaal initiatief zijn van eigen ondernemers, (2) innovatieve meerwaarde bevatten of (3) 100% lokaal eigendom zijn. Bij unieke initiatieven is daarnaast een tweede omgevingstafel vereist, om zo het plan aan te scherpen.

ZONNE-ENERGIE: UITGANGSPUNTEN (HOOFDSTUK 8)

De gemeente onderscheidt de volgende hoofduitgangspunten waar initiatieven aan moeten voldoen:

- Landschap is leidend
- Maatwerk per gebied
- Locatiekeuze zon grondgebonden
- Multifunctioneel ruimtegebruik
- Maatschappelijke meerwaarde
- Participatie is vereist
- Minimaal 50% lokaal eigendom en lokaal investeringsplatform

Voor elk van deze uitgangspunten wordt in hoofdstuk 8 een onderbouwing en formulering gegeven.

WINDENERGIE (HOOFDSTUK 9)

Door radarverstoring en provinciale eisen zijn nieuwe grootschalige windturbineprojecten op dit moment niet op te zetten in de gemeente. Wel is er onderzoek gedaan naar de mogelijkheden en effecten van windturbines in vier zoekgebieden. Ondanks dat de Plan-Mer gepauzeerd is, worden deze onderzoeksresultaten wel overgenomen.

- Zoekgebied 1: Wijboschbroek langs de Zuid-Willemsvaart/ N279 → ongeschikt
- Zoekgebied 2: Rooise heide/Schijndelse heide ten westen van de Schijndelseweg → geschikt
- Zoekgebied 3: Schijndelse heide ten oosten van de Schijndelseweg → beperkt geschikt
- Zoekgebied 4: Het Lijnt langs de Zuid-Willemsvaart/N279 (4A en 4B)
  - Zoekgebied 4A: Het Lijnt, langs de Zuid-Willemsvaart / N279 - grondgebied Meierijstad → beperkt geschikt
  - Zoekgebied 4B: Het Lijnt, langs de Zuid-Willemsvaart / N279 - incl. grondgebied Laarbeek → ongeschikt

INHOUDSOPGAVE

1 Inleiding ____ 9

Aanleiding ____ 9

Doel ____ 9

Evaluatie beleidskader zon en wind en eerste tranche ____ 10

2 Beleidsachtergrond ____ 11

Inleiding ____ 11

Rijksbeleid ____ 11

Provinciaal beleid ____ 12

Regionaal beleid ____ 13

Gemeentelijk beleid ____ 13

Herijking ____ 14

3 Afbakening ____ 15

Inleiding ____ 15

Besparing ____ 16

Huidige hernieuwbare opwek & opwek in aanvraag ____ 17

Warmtetransitie ____ 18

Zonne-energie ____ 18

4 Aanpak ____ 22

Proces: hoe hebben we het aangepakt? ____ 22

Fase 1: aanpak afwegingskader windenergie - maart 2021 - december 2021 ____ 23

Fase 2: van afwegingskader wind naar beleidskader duurzame energie opwek - februari 2022 - augustus 2022 ____ 24

Fase 3: Beleidskader duurzame energie opwek - september 2022 - maart 2023 ____ 25

5 Opgave 27

Inleiding 27

Huidige elektriciteitsvraag 27

Doelstelling duurzame elektriciteit (de opgave) 29

Invulling opgave tot 2030 29

6 Participatie 33

Inleiding 33

Financiële participatie 35

7 Zonne-energie: grondgebonden zon 38

8 Zonne-energie: uitgangspunten 42

9 Windenergie 46

Inleiding 46

Uitkomsten onderzoek Plan-MER (Milieueffectrapport) 46

Radarverstoring 49

Normen geluid, slagschaduw en externe veiligheid 49

Voorlopige conclusie 49

10 Bijlagen 51

1 INLEIDING

AANLEIDING

De gemeente Meierijstad wil in 2050 CO2-neutraal zijn. Dit is vastgelegd in de duurzaamheidsvisie[1]. Hiervoor is in 2020 is de eerste stap gezet door het vaststellen van het beleidskader 'De toekomst van zon en wind in Meierijstad.' Daarnaast zijn er in het kader van de Regionale Energiestrategie (RES) afspraken gemaakt over de duurzame energie opwek binnen de regio en het aandeel dat elke gemeente daarin voor haar rekening moet nemen. Via de RES is dus ook de gemeentelijke opgave voor 2030 vastgelegd.

Om op een verantwoorde wijze te komen tot een invulling van deze opgave, heeft de gemeente dit beleidskader duurzame energie opwek opgesteld. In dit kader staan de richtlijnen en ambities voor verschillende vormen van duurzame energieopwekking. Dit beleidskader dient als basis voor een verdere uitwerking en uitvoering, die plaatsvindt na vaststelling van dit document. Op deze manier wordt optimaal rekening gehouden met de hoge dynamiek in het vakgebied. Door daarnaast te werken met ambities kan er vooruitgelopen worden op gewenste ontwikkelingen. Een ambitie kan hoger worden gesteld dan wat nu mogelijk is. Dit beleidskader is in samenwerking met verschillende betrokkenen vanuit de gemeente en de gemeenschap samengesteld.

DOEL

Dit document dient twee doelen. Het bevat enerzijds een visie op hoe wij als gemeente duurzame energieopwekking willen vormgeven, in tijd en ruimte. Anderzijds geeft het voor de op dit moment bekende opwekvormen aan, op basis van welke ambities deze manieren van opwek gerealiseerd kunnen worden in Meierijstad. Belangrijk uitgangspunt is daarbij dat we de opwekopgave richting 2050 willen behalen met zo weinig mogelijk ruimtegebruik. Ook geeft dit beleidsstuk, op een relatief hoog abstractieniveau, invulling aan onze opgave en doelstellingen. Door op ambitieniveau keuzes te maken kan er voor meerdere jaren gebruik worden gemaakt van dit beleidskader. Afwegingskaders voor de uitvraag en realisatie van duurzame opwek kunnen op deze manier op maat worden gemaakt, waarbij we per afwegingskader bijvoorbeeld rekening kunnen houden met verschillende (thematische) focus en de, op dat moment gel-

1 http://docplayer.nl/105372472-Duurzaamheidsvisie-meierijstad-samen-werken-aan-een-duurzaam-meierijstad-in-2050.html

dende, wet- en regelgeving. Omdat kennis en inzichten op dit beleidsterrein snel wijzigen zou het vastleggen van afwegingskaders in dit beleidskader ervoor kunnen zorgen dat het beleidskader op moment van vaststelling al verouderde informatie bevat.

EVALUATIE BELEIDSKADER ZON EN WIND EN EERSTE TRANCHE

De gemeenteraad heeft in 2020 besloten dat de ruimte voor 2 tranches, van elk 50 hectare aan zonneparken, beschikbaar zou worden gesteld. Bij de eerste tranche zijn 38 initiatieven ingediend, waarvan door de Commissie Omgevingskwaliteit 8 initiatieven als kansrijk zijn beoordeeld. 7 initiatieven zijn uitgenodigd om de plannen verder uit te werken. Daarmee was de 50 hectare 'op papier' volledig benut. Inmiddels (d.d. 21 maart 2023) heeft één initiatief een omgevingsvergunning en hebben twee initiatieven een aanvraag omgevingsvergunning ingediend. Het college heeft besloten twee principeverzoeken voor zonneparken niet verder in behandeling te nemen. Dit, omdat de plannen niet voldoen aan de eisen die de gemeente stelt aan burgerparticipatie. Eén principeverzoek is nog in behandeling. Bij een positief principebesluit kan dit initiatief een omgevingsvergunning aanvragen. Eén initiatief heeft zich teruggetrokken uit de eerste tranche zonneparken.

De netcongestie heeft ervoor gezorgd dat de tweede tranche van 50 hectare is uitgesteld, onder andere om er voor te zorgen dat er op het net ruimte blijft voor opwek op grote daken. De geleerde lessen uit de eerste tranche, gecombineerd met de situatie met betrekking tot de transportcapaciteit waren reden voor een tussentijdse evaluatie in 2021. De belangrijkste lessen die we trokken uit de eerste tranche zijn:

- er is behoefte aan verdere uitwerking van het beleidskader, denk bijv. aan participatie en communicatie;
- er is behoefte om flexibel in te kunnen spelen op snelle en/of nieuwe technologische ontwikkelingen;
- de rol van de gemeente moet duidelijker zijn. In deze tranche had de gemeente een zuiver toetsende rol. Aan de voorkant is niet duidelijk aan initiatiefnemers en inwoners uitgelegd dat de gemeente deze rol op zich zou nemen en wat deze rol inhoudt. Dat zorgde voor onduidelijkheid over de rol van de gemeente. Initiatiefnemers en inwoners hadden andere verwachtingen over de invulling van deze rol;
- het is belangrijk de discussie over spreiding versus clustering te voeren;
- er is behoefte aan goede uitwerking van 50% lokaal eigendom;
- netwerkcapaciteit is een belangrijk aandachtspunt.

De evaluatie met de betrokkenen leverde daarnaast de volgende aanbevelingen op:

- er moet een groep belanghebbenden betrokken worden bij het opstellen van het nieuwe kader;
- tranches kunnen meer ingestoken worden op een specifiek doel;
- geef een doorkijk richting 2050 en de opwekopgave van de komende 10-15 jaar;
- koppel de energietransitie aan andere beleidsterreinen, maak een integraal programma buitengebied;
- zoek in de tranche de samenwerking met buurgemeentes, netbeheerder en de regio.

De lessen en aanbevelingen uit de evaluatie zijn meegenomen in dit nieuwe beleidskader.

2 BELEIDSACHTERGROND

INLEIDING

De doelstelling om CO2-neutraal te zijn in 2050 heeft een grote impact op de fysieke leefomgeving. De ontwikkeling van wind- en zonneparken vraagt meer ruimte dan de huidige energievoorziening. Daarmee is de transitie naar duurzame manieren van energieopwekking ook een transitie van onzichtbare fossiele energiebronnen naar zichtbare duurzame energiebronnen. De beschikbare ruimte is schaars. Hoe om te gaan met deze beschikbare ruimte is de verantwoordelijkheid van het lokale bestuur (gemeente). Daarbij moet de gemeente rekening houden met het ruimtelijk beleid van hogere overheden, zoals Rijk en provincie. Dit hoofdstuk beschrijft het ruimtelijk beleid van deze overheden voor de, op dit moment beproefde methoden voor het opwekken van duurzame energie: wind- en zonneparken.

RIJKSBELEID

Het gemeentebeleid valt onder het rijksbeleid Het rijksbeleid werkt op die manier ook door in dit beleidskader. Dit beleid is met name vastgelegd in het Klimaatakkoord.

Klimaatakkoord

Om de doelen te halen uit het Klimaatakkoord van Parijs, heeft Nederland gewerkt aan een nationaal Klimaatakkoord. Hierin zijn doelen gesteld voor de vermindering van de CO2 uitstoot met 55 procent in 2030. Om dit doel te behalen, is afgesproken dat er windturbines op zee worden geplaatst en dat er daarnaast ook wordt ingezet op hernieuwbare energie op land. Voor dat laatste is een doelstelling afgesproken van 35 terrawattuur (TWh) in 2030. Deze doelstelling is vastgelegd in de Klimaatwet[2]. Deze 35 TWh ligt ook aan de basis voor de RES-opgave tot 2030. Op basis van onderzoek[3] blijkt echter al dat de elektriciteitsvraag naar alle waarschijnlijk hoger zal zijn in 2030 dan becijferd. De vraag naar duurzame opwek is daarmee ook groter dan de 35 TWh.

Nationale Omgevingsvisie (NOVI)

De Nationale Omgevingsvisie (NOVI) is de langetermijnvisie van het Rijk op de toekomstige inrichting en ontwikkeling van de leefomgeving in Nederland.

2 De doelstellingen staan in de klimaatwet, in het klimaatakkoord is met maatschappelijke partijen afgesproken welke inhoudelijke maatregelen hiervoor worden genomen

3 https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/04/22/rapport-alles-uit-de-kast-eindrapportage-werkgroep-extra-opgave

Er zijn veel verschillende opgaven die in samenhang bekeken moeten worden. De overgang naar duurzame energie is er daar één van, aangezien deze veel ruimte in beslag gaat nemen. De NOVI geeft weer voor welke uitdagingen we staan, wat daarbij de nationale belangen zijn, welke keuzes we maken en welke richting we meegeven aan decentrale keuzes. Vanuit de energietransitie hanteert de NOVI de volgende uitgangspunten:

- we maken de energie-infrastructuur geschikt voor duurzame energiebronnen en reserveren daarvoor ruimte;
- we passen duurzame energie in met oog voor de kwaliteit van de omgeving en combineren deze zo veel mogelijk met andere functies. Denk hierbij aan zonnepanelen op daken en het clusteren van windturbines.

De NOVI geeft ook invulling aan de motie Dik-Faber. Deze motie gaat in op de zonneladder. In hoofdstuk 3 is toegelicht hoe de gemeente hiermee om gaat.

PROVINCIAAL BELEID

Voor het gemeentelijk beleid voor duurzame energie is ook de Provinciale Omgevingsvisie van belang. Deze omgevingsvisie wordt nader uitgewerkt in de Energieagenda van de provincie.

Interim Omgevingsvisie (POVI)

In de Omgevingsvisie geeft de provincie Noord-Brabant aan te streven naar een energie neutrale samenleving in 2050. Ook streeft de provincie naar tenminste 50% duurzame energieopwekking binnen de eigen provinciegrenzen, in 2030. Om dit te bereiken zet de provincie enerzijds fors in op het besparen van energie en anderzijds op het opwekken en gebruiken van duurzame energie. Hierbij wordt ingezet op een mix van bronnen, waarvan zonne- en windenergie op dit moment de belangrijkste pijlers zijn.

Voor de periode tot 2030 zet de provincie in op het mogelijk maken van zoveel mogelijk zon- en windprojecten, mits deze vallen binnen de gestelde ruimtelijke spelregels. Draagvlak en sociale randvoorwaarden zijn daarbij belangrijke uitgangspunten.

Beleid zonneparken provincie (IOV) en (OV)

De provincie hanteert voorwaarden voor de ontwikkeling van zonneparken. Dit beleid is te vinden in de interim omgevingsverordening (IOV)[4] en de omgevingsverordening (OV)[5]. De laatstgenoemde treedt, tegelijkertijd met de Omgevingswet (1 januari 2024) in werking. De provincie hanteert de zonneladder zoals in de verordening omschreven en stelt daarnaast enkele ruimtelijke voorwaarden. Zo moet het zonnepark inpasbaar zijn, is maatschappelijke meerwaarde vereist en moet het zonnepark zijn afgestemd met de regio en de netbeheerder. Daarnaast moet het zonnepark na afloop van de vergunningstermijn verwijderd worden en moet het gebied in de bestaande toestand teruggebracht worden.

De vergunning voor een zonnepark geldt voor ten hoogste 25 jaar. Als er na 25 jaar nog geen alternatieve opwekmethoden zijn die minder ruimtegebruik vragen en/ of die op een andere locatie zijn geplaatst is het mogelijk dat er hernieuwde aanvragen voor zonneparken e.d. gedaan worden om aan de opwekbehoefte van energie te voldoen. De provincie eist tijdelijke vergunningverlening door provincie en gemeenten omdat het hierdoor onder andere mogelijk is een verplichting tot verwijdering op te nemen. Was er gekozen voor een bestemmingswijziging dan was dit niet mogelijk geweest.

Energieagenda provincie Noord-Brabant

Gelijktijdig met de Omgevingsvisie is ook de nieuwe Energieagenda 2019-2030 vastgesteld door de Provinciale Staten.[6] Deze energieagenda is een nadere uitwerking van het energiebeleid van de provincie Noord-Brabant. Dit is al op hoofdlijnen in

4 https://www.brabant.nl/-/media/615ba53a347141e3bd066967bcb42288.pdf
5 https://noordbrabant.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Document/0b3f0874-c342-4149-9c19-1e6c80224dd4?documentId=ed15e127-0480-49b2-8230-80d0da5a6649&agendaItemId=556f84ee-a31c-46d6-90b0-044d6d5df83c
6 Energieagenda 2019-2030, provincie Noord-Brabant, 14 april 2021. Geraadpleegd van: https://www.brabant.nl/handlers/SISModule/downloaddocument.ashx?documentID=1014356

de Omgevingsvisie (POVI) beschreven. In de energieagenda zijn concrete doelen benoemd voor wat betreft het opwekken van elektriciteit. De provincie wil in 2030 24,4 TWh (88 PJ) opwekken uit zonne- en windenergie.[7]

REGIONAAL BELEID

Voor het gemeentelijkbeleid voor het opwekken van duurzame energie is naast provinciaal beleid ook regionaal beleid van belang. Dit betreft dan voornamelijk de Regionale Energie Strategie (RES). Voor de gemeente Meierijstad is dit de Regionale Energie Strategie Noordoost-Brabant oftewel de RES NOB. Deze RES is door de gemeenteraad vastgesteld.

RES NOB

In de RES 1.0 voor Noordoost Brabant (NOB) is de opgave tot 2030 opgebouwd uit twee verschillende delen:

- het hernieuwbaar opwekken van een deel van het huidige elektriciteitsverbruik[8]. Dit is circa 1 TWh (3,6 PJ), en;
- het hernieuwbaar opwekken van de extra 0,6 TWh (2,2 PJ) elektriciteitsvraag die verwacht wordt als gevolg van onder andere het elektrificeren van een deel van de warmtevoorziening en elektrisch rijden.

Dat betekent dat de Regio NOB in 2030 1,6 TWh hernieuwbare elektriciteit gaat bijdragen. Dat is 4,6% van de totale doelstelling van Nederland in 2030 (35 TWh), zoals benoemd in het Klimaatakkoord.

GEMEENTELIJK BELEID

Duurzaamheidsvisie

In de Duurzaamheidsvisie is vastgelegd dat de gemeente Meierijstad in 2050 CO2-neutraal wil zijn, door een combinatie van energiebesparing, duurzame energieopwekking en compensatie van de CO2-uitstoot. Voor de kortere termijn (2025) heeft de gemeente de ambitie om 20% van het totale energieverbruik in Meierijstad duurzaam op te wekken. Op dit moment is het percentage hernieuwbare energie zo'n 8 procent.[9]

1 terawattuur (TWh) staat gelijk aan 1.000 GigaWattuur (GWh), 1.000.000 megawattuur (MWh) of 1 miljard kilowattuur (kWh).

Een Nederlands huishouden gebruikt op dit moment jaarlijks gemiddeld ongeveer 2.500 kilowattuur elektriciteit. In de toekomst zal dit waarschijnlijk meer worden omdat er steeds meer elektrisch verwarmd gaat worden.

In dit beleidskader wordt daarnaast de eenheid terajoule (TJ) veel gebruikt, omdat dit aansluit bij hoe de RES NOB haar opgave heeft bepaald. Hiervoor is gekozen omdat het in deze eenheid makkelijker is om verschillende vormen van energie (zoals elektriciteit en warmte) met elkaar te vergelijken. Dit is van belang omdat de warmtevraag in de toekomst steeds meer impact heeft op de totale elektriciteitsvraag.
1TJ staat gelijk aan 31.600 m3 aardgas. Een gemiddeld huishouden in Nederland gebruikt ongeveer 1.200 m3 aardgas per jaar. 1 TJ staat dus gelijk aan het aardgasgebruik van ongeveer 26 huishoudens. 1 TJ staat ook gelijk aan 277.778 kWh, ongeveer het elektriciteitsgebruik van 110 huishoudens.

Kader 2.1 Uitleg terwattuur en terajoule

7 http://www.waarstaatjeprovincie.nl/Paginas/Milieu/Duurzame%20Energie.aspx
8 nota bene: in 2050 moet 100% van het elektriciteitsgebruik hernieuwbaar zijn.
9 https://klimaatmonitor.databank.nl/dashboard/dashboard/hernieuwbare-energie

Beleidskader "De toekomst van zon en wind in Meierijstad"

In 2019 heeft de gemeente een beleidskader opgesteld voor het opwekken van duurzame energie door zon en wind. Voor zonneparken bevat het rapport een concreet afwegingskader. Voor wind beperkt het zich tot een globale verkenning naar kansrijke gebieden. Voorliggend beleidskader is een vervanging van het beleidskader uit 2019.

Toekomstvisie Meierijstad

De gemeente Meierijstad heeft nog geen afdoende ruimtelijk of omgevingskader voor het (grootschalig) opwekken van windenergie. De oude structuurvisies van de voormalige gemeenten Schijndel, Sint-Oedenrode en Veghel voorzagen nog niet in dit aspect van klimaatmitigatie en energietransitie. De huidige gemeente Meierijstad heeft nog geen nieuwe toekomstvisie[10] opgesteld.

Integrale gebiedsontwikkeling

In het landelijk gebied spelen veel belangen. Daarnaast zijn er een aantal, daaraan gerelateerde, beleidsontwikkelingstrajecten in uitvoering. Zo is op dit moment nog niet zeker op welke wijze de transitie van de agrarische sector een plaats krijgt in de toekomstvisie van Meierijstad. Duidelijk is wel dat de 'ruimteclaims' in het gehele landelijk gebied van de gemeente groot zijn. Er spelen veel vraagstukken (meer ruimte voor wonen, bedrijventerreinen, nieuwe natuur, natuur inclusieve landbouw etc.) en transitieopgaven en daarnaast zijn er maatschappelijke behoeften en initiatieven, waaronder bijvoorbeeld de vraag naar bepaalde woonvormen, die een rol spelen. Tegelijkertijd is er weinig ruimte voor nieuwe initiatieven zonder dat dit ten koste gaat van andere belangen: er is een schaarse ruimteclaim.

Om tot besluitvorming te komen is het daarom van noodzakelijk om integraal naar het gebied te kijken en een integrale afweging te maken. In de nieuwe toekomstvisie wordt daarom een integrale visie voor verschillende deelgebieden opgenomen.

Omdat de opgave voor duurzame energie ook een claim legt op de ruimte en het grondgebied van de gemeente, naast de andere ruimteclaims die er liggen, wordt dit meegenomen in het traject van de toekomstvisie. In deze toekomstvisie wordt de integrale afweging, met inachtneming van alle bestaande en toekomstige ruimteclaims, gemaakt voor het grondgebied van Meierijstad.

HERIJKING

Sinds de vaststelling van "De toekomst van zon en wind in Meierijstad" zijn de ontwikkelingen op het gebied van duurzame opwek zeer snel gegaan. Om hier in de toekomst op in te kunnen (blijven) spelen, herijkt de gemeente haar energiemix iedere twee jaar. Zo blijft de gemeente evalueren en leren en houdt de gemeente sturing op de voortgang van de duurzame opwek binnen de gemeentegrenzen. In deze herijking van de energiemix worden dan ook nieuwe inzichten rondom opwek en ervaringen bij nieuwe initiatieven in en buiten de gemeente meegenomen. Als deze herijking van de energiemix ook aanleiding geeft tot de herijking van dit beleidskader wordt dit opgepakt. Zo kunnen technologische ontwikkelingen en andere belangrijke ruimtelijke ontwikkelingen meegenomen worden in het beleid en de duurzame opgave van de gemeente.

10 Deze toekomstvisie is tegelijk de Omgevingsvisie aansluitend bij de nieuwe Omgevingswet.

3 AFBAKENING

INLEIDING

De basis voor de gemeente is energiebesparing. Energie die niet verbruikt wordt, hoeft namelijk ook niet opgewekt te worden. De energie die nog wel nodig is, moet uiteindelijk 100% hernieuwbaar worden opgewekt, met zo min mogelijk gebruik van de schaarse ruimte. Met duurzame energie of hernieuwbare energie bedoelen we energie waarover de mensheid voor onbeperkte tijd kan beschikken; en waarbij, door het gebruik ervan, het leefmilieu en de mogelijkheden voor toekomstige generaties niet worden benadeeld. In dit rapport ligt qua hernieuwbare opwek daarom de focus op energie uit zon en wind. Deze vormen zijn ook de vormen van hernieuwbare opwek met, op dit moment, de grootste ruimtelijke impact en mogelijkheden voor gemeentelijke sturing.

Om de opgave[11] voor duurzame energie op een zorgvuldige manier in te vullen, stelt de gemeente eisen aan de verschillende vormen van opwek van duurzame energie. Onderstaand zijn de voorlopige kaders uitgewerkt voor de huidige voorziene technieken hiervan. Bij een herijking worden deze technieken kritisch beschouwd en worden eventuele nieuwe beschikbare technieken toegevoegd. Op dit moment voorziet de gemeente in beleid voor windenergie en zonne-energie.

Zoals al eerder omschreven heeft de Rijksoverheid ook invloed op de opgave. De keuzes die daar, en op provinciaal niveau worden gemaakt, hebben grote impact op de wijze waarop je als gemeente de opwekopgave in kunt vullen. Tot aan 2030 liggen deze kaders vast binnen de RES'en maar voor de periode na 2030, dus de periode tot aan 2050, nog niet. De keuzes die daarover nog gemaakt worden kunnen leiden tot andere uitgangspunten dan de uitgangspunten die we nu hanteren.

11 Deze opgave voor 2050 is doorgerekend in een update van de energiemix. Deze berekening is toegevoegd als bijlage en wordt verder uitgelegd in hoofdstuk 5.

Dit beleidskader heeft betrekking op hernieuwbare energie. In het geval van onze gemeente gaat dit over zonne-energie en windenergie. In dit beleidskader gaan we niet specifiek in op geothermie en andere vormen van warmte. Dit is al geadresseerd in de Transitievisie Warmte.

Vanuit de energiemix zien we ook een invulling van de restvraag in groen gas. In de gemeente Meierijstad is er bijvoorbeeld potentie voor mestvergisting. Deze techniek is echter niet 100% hernieuwbaar, aangezien er dierlijke mest voor nodig is als grondstof. Mestvergisting wordt daarom niet meegenomen in het beleidskader als hernieuwbare energie maar wordt opgepakt in een apart spoor in samenwerking met de ZLTO.

Ook kernenergie en wind op zee zijn niet opgenomen in dit beleidskader. Dit heeft er mee te maken dat de inzet van deze vormen van energieopwekking niet onder de bevoegdheid van de gemeente vallen, maar onder die van de rijksoverheid. Daarnaast zijn er opwekvormen zoals zonne-energie op gevels die op dit moment nog in de kinderschoenen staan. Deze vormen van opwek zijn nog niet meegenomen op dit moment. De gemeente gaat wel actief onderzoeken wat de mogelijkheden zijn voor bijvoorbeeld zon op gevels en zon boven parkeerplaatsen. De gemeente staat ervoor open om deze nieuwe technieken in pilotvorm op te pakken.

Kader 3.1 Andere vormen van energie

BESPARING

Zoals aangegeven zet de gemeente allereerst in op besparing. Alle energie die wordt bespaard hoeft immers ook niet opgewekt te worden. In lijn met de RES zet de gemeente in op een besparingsopgave van 11% in 2030 en 21% in 2050. Deze besparing is al meegenomen bij het bepalen van de opgave in 2030 en 2050. We houden deze besparingsdoelstelling vanuit de RES aan. Deze is actueler en gebaseerd op wat er op dit moment technisch-/economisch haalbaar is. Dit is dus voortschrijdend inzicht ten opzichte van de eerder gestelde ambitie in de gemeentelijke duurzaamheidsvisie.

Bij de besparingsdoelstelling kijkt de gemeente zowel naar besparing op de elektriciteitsvraag als op de warmtevraag. Omdat de warmtevraag voor een groot deel elektrisch ingevuld moet worden, liggen beide onderwerpen in elkaars verlengde.

De gemeente richt zich in haar besparingsaanpak op de volgende onderwerpen:

- inzet op bewustwording door middel van voorlichting en campagnes;
- aansluiting bij besparingsaanpak van de Transitievisie Warmte;
- zelf het goede voorbeeld geven door energiebesparing in gemeentelijke gebouwen en openbare voorzieningen;
- werkzaamheden rondom besparing in het kader van energiearmoede;
- het uitvoeren van het Nationaal Isolatie Programma (NIP).

De gemeente zet daarnaast in op het informeren, stimuleren en ondersteunen van bewoners die hun woning willen verduurzamen. Deze aanpak is zowel gericht op individuele eigenaren, als op groepen van bewoners (bijvoorbeeld een energiecoöperatie), woningcorporaties en hun huurdersorganisaties en ontwikkelaars en bouwers. In 2020 werkte de gemeente bijvoorbeeld met cadeaubonnen voor energiebesparing voor eigenaren van oudere woningen.

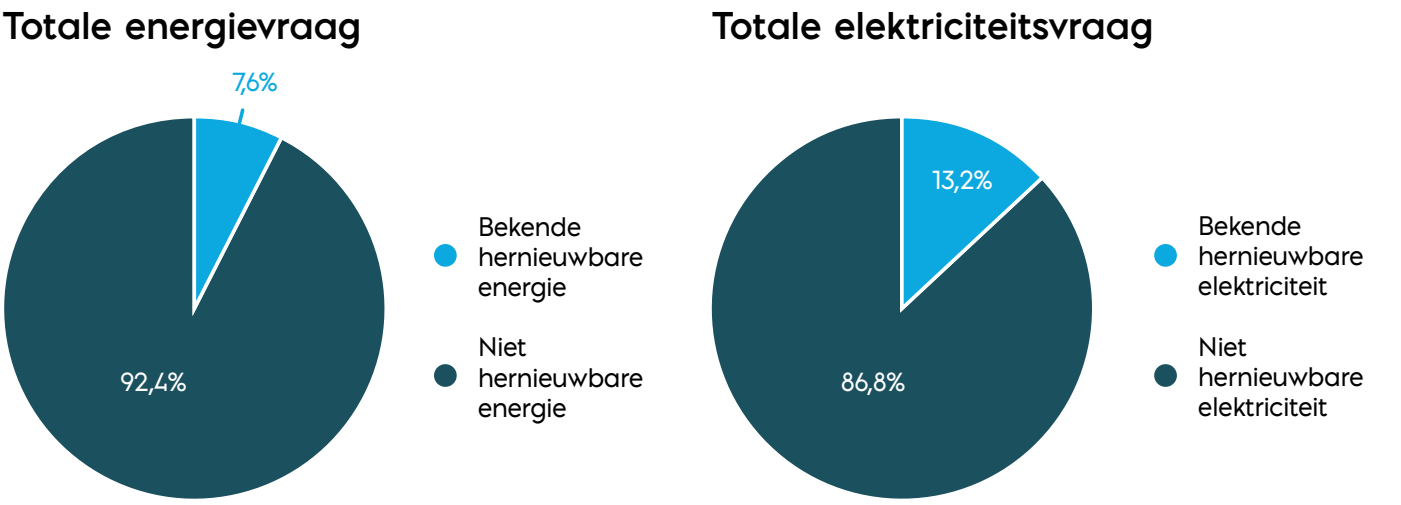
Het beleid van de rijksoverheid drukt een grote stempel op de uitvoering. Vanuit het Rijk zijn in korte tijd veel nieuwe regelingen gestart om een versnelling in de uitvoering mogelijk te maken. In de praktijk is deze ambitie echter niet altijd (direct) te realiseren door al bestaande wet- en/of regelgeving en door gebrek aan capaciteit om zaken versneld uit te kunnen voeren. Als gemeente blijft onze inzet erop gericht de besparingsopgave te realiseren.

Kader 3.2 Beleid rijksoverheid

Daarnaast zet de gemeente een verduurzamingslening in voor particulieren en ondernemers. Zoals aangegeven heeft de gemeente een Transitievisie Warmte opgesteld voor de warmtetransitie. Hierin zijn per wijk of dorp warmteplannen opgenomen.[12]

HUIDIGE HERNIEUWBARE OPWEK & OPWEK IN AANVRAAG

Op dit moment (peiljaar 2021[13]) wordt er in Meierijstad ongeveer 370 TJ (0,1 TWh) opgewekt via zonnepanelen op daken[14]. Er zijn al twee bestaande initiatieven voor zonneparken: Korenstreep en een teelt-ondersteunende voorziening nabij Olland. Daarnaast zijn er vanuit de eerste tranche aan zonne-energie op land een viertal initiatieven in ontwikkeling in verschillende fases (d.d. 27-3-2023). Deze zonneparken hebben een gezamenlijke oppervlakte van ongeveer 29 hectare en wekken na realisatie circa 90 TJ (0,025 TWh) duurzame zonne-energie op. Omdat het merendeel van deze initiatieven nog geen definitieve vergunning heeft is realisatie van deze parken nog niet gegarandeerd. Verder is de planning om in 2023 vier vergunde windturbines te realiseren in Veghel, met een gezamenlijk vermogen van 12 MW. Omgerekend leveren deze turbines circa 150 TJ (0,042 TWh) aan duurzame energie op. Volgens de planning worden deze vier windturbines in 2024 in gebruik genomen.

Figuur 3.1 Totale energievraag en totale elektriciteitsvraag
Bron: berekening RVO (Klimaatmonitor, 13 maart 2023)

12 https://www.meierijstad.nl/duurzaamheid/Alle_onderwerpen/Aardgasvrij/Aanpak_eerste_aardgasvrije_wijken_van_Meierijstad
13 Dit zijn de meest recente bekende cijfers en zijn daarom als uitgangspunt genomen. De cijfers over 2022 zijn op dit moment nog niet beschikbaar.
14 Klimaatmonitor, 4 oktober 2022: https://klimaatmonitor.databank.nl/dashboard/dashboard/hernieuwbare-energie

Ten opzichte van de huidige totale energievraag van de gemeente bestaat op dit moment ongeveer 8%[15] uit hernieuwbare energie, dus inclusief bijvoorbeeld groen gas maar nog exclusief de vier windturbines die hierboven zijn genoemd. Ten opzichte van de huidige elektriciteitsvraag bestaat ongeveer 13% uit hernieuwbare elektriciteit. Op basis van de data is het niet mogelijk hierbij aan te geven welk deel hiervan voor particulier gebruik is en welk deel voor grootschalig gebruik.

WARMTETRANSITIE

De gemeente Meierijstad onderzoekt de mogelijkheden om alle wijken en buurten in de gemeente aardgasvrij te maken. Dit is de uitvoering van de afspraak die alle gemeenten hebben gemaakt in het Klimaatakkoord. Het doel is dat in 2050 alle gebouwen in Nederland een duurzame warmtevoorziening hebben en er geen gebruik meer wordt gemaakt van aardgas. Hoe we dit in Meierijstad gaan doen en hoe we dit onderzocht hebben is opgeschreven in het rapport 'De Transitievisie Warmte'. Hierin zijn in eerste instantie twee wijken naar voren gekomen die in aanmerking komen voor een verdere uitwerking. Op dit moment werken we aan de stappen richting een wijkuitvoeringsplan. Belangrijkste voorwaarde is dat de alternatieve warmtevoorziening betrouwbaar, haalbaar, betaalbaar en duurzaam is.

Gevolgen warmtetransitie voor elektriciteitsopgave

Als in 2050 alle gebouwen verwarmd dienen te worden met een duurzame warmtevoorziening moet een groot deel van de verwarming plaats vinden door middel van elektrische energie via onder andere warmtepompen. Daardoor heeft de warmtetransitie een flinke impact op de totale elektriciteitsopgave in 2050, zo valt op te maken uit de conclusies van de Transitievisie Warmte van de gemeente. De consequenties hiervan voor de elektriciteitsvraag zijn verder uitgewerkt in hoofdstuk 5, waarin we verder ingaan op de opgave.

ZONNE-ENERGIE

Inleiding

De opwekking van energie uit zon kent vele verschijningsvormen. Zo zijn zonnepanelen zowel op daken als op gronden toe te passen. Het ruimtelijke kader (zie hoofdstuk 7) richt zich specifiek op grootschalige, grondgebonden zonneparken, omdat deze ook de meeste ruimtelijke impact hebben. Dit betekent niet dat de gemeente het belang van zon op dak of andere locaties niet inziet. Deze moeten uiteindelijk zoveel als mogelijk vol komen te liggen. In deze paragraaf gaan we daar verder op in.

Beleid zon op dak

De gemeente zet zoveel mogelijk in op zon op dak. Door voorlichting te geven stimuleren we dit zowel voor inwoners als voor bedrijven. De gemeente kan op dit moment inwoners en ondernemers niet verplichten om zonnepanelen op daken te leggen: daarvoor mist wetgeving. De rijksoverheid wil dat nieuwe gebouwen met een dakoppervlak van 250m2 of meer, vanaf 2025 verplicht worden vol gelegd met pv-panelen of zonnecollectoren. Deze verplichting geldt ook bij ingrijpende renovaties. Wanneer dit juridisch mogelijk gemaakt is, zal de gemeente hierbij aansluiten. Bij bestaande woningen is op dit moment nog niets bekend over een verplichting. De gemeente heeft daarnaast ook afspraken gemaakt met woningcorporaties en de gemeente stelt leningen beschikbaar om sneller tot realisatie te komen.

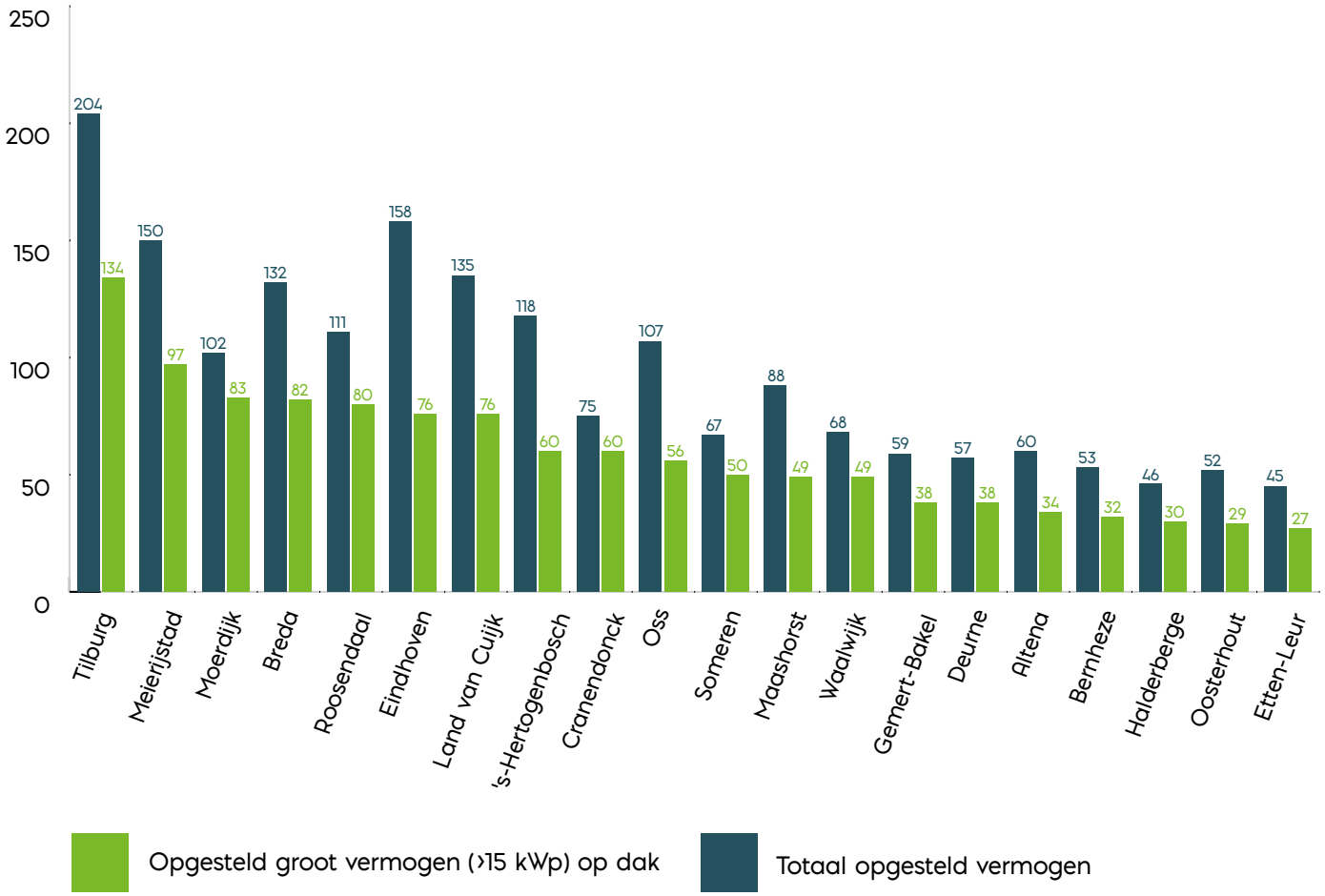
Als we kijken naar de totale opwek via zonnepanelen op daken, staat de gemeente Meierijstad op dit moment in de top drie van gemeentes binnen de provincie Noord-Brabant[16]. En in de top twee als het gaat om opwek op bedrijfsdaken.

15 Zie voorgaande voetnoot

16 Bron: CBS Zonnestroom: opgesteld vermogen *voorlopige cijfers 2022

OPGESTELD VERMOGEN ZON OP DAK (Q2, 2022)

Top 20 gemeentes in Noord-Brabant

Figuur 3.2 Opgesteld vermogen zon op dak

Als gemeente pakken we op dit moment dus alle mogelijkheden op om zon op dak te stimuleren. Naast de duurzaamheidslening kijken we wat we nog meer kunnen doen om zon op dak verder te stimuleren. Gezien het feit dat we als gemeente mensen (nog) niet kunnen verplichten, kijken we naar mogelijkheden in de vorm van voorlichting en/ of in communicatie om zo mensen te wijzen op de voordelen en mogelijkheden. Dit doen we samen of door onze ketenpartners.

Zonneladder

Naar aanleiding van de motie Dik-Faber[17] is de zonneladder opgenomen in het rijksbeleid. Ook in het provinciale beleid en de RES komt de zonneladder terug. De zonneladder is als volgt opgebouwd:

1. Op daken van gebouwen
2. Op onbenutte terreinen in bebouwd gebied
3. Zonnepanelen in landelijk gebied met de voorkeur voor functiecombinaties

De gemeente Meierijstad onderschrijft het gedachtegoed van de zonneladder en hanteert deze ook. Zo is de maximale potentie voor zon op dak al meegenomen in het bepalen van de totale opgave. Daarnaast is er gekeken naar zonnepanelen boven parkeerplaatsen en in snelwegbermen (zie onderstaand kader). Hiermee kan de totale energieopgave echter bij lange na niet ingevuld worden. Om toch aan de totale energieopgave te kunnen voldoen wordt er daarom ook naar grondgebonden zonnepanelen in het buitengebied gekeken.

Het is goed om te weten dat de zonnelader een voorkeursvolgorde weergeeft en geen volgtijdelijkheid inhoudt van de realisatie van zonprojecten. Oftewel, niet alle voor zonnepanelen geschikte daken hoeven eerst vol te liggen voordat er zonneparken gerealiseerd mogen worden. Dit is in lijn met het provinciale en rijksbeleid. Daarnaast is in een recente gerechtelijke uitspraak bevestigd dat de gemeente de zonneladder goed toepast in lijn met de provinciale verordening.[18]

Figuur 3.3 Zonneladder

17 https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/duurzame-energie/documenten/kamerstukken/2019/08/23/beantwoording-moties-dik-faber-over-een-zonneladder-als-nationaal-afwegingskader-bij-inpassing-van-zonne-energie

18 https://uitspraken.rechtspraak.nl/#!/details?id=ECLI:NL:RBOBR:2023:620&pk_campaign=rss&pk_medium=rss&pk_keyword=uitspraken

In navolging van de zonneladder heeft de gemeente op hoofdlijnen al geïnventariseerd wat de mogelijke potentie van zonnepanelen boven parkeerplaatsen en van zonnevelden op bermen en reststroken langs de A50 zou kunnen zijn. Daardoor hebben we nu een eerste indicatie van mogelijke potentie. In onderstaande tabel is dit weergegeven.

ONDERWERP	POTENTIE IN TJ	PERCENTAGE TOTALE OPGAVE 2050 (4.557 TJ)
Zon boven parkeerplaatsen	54	1,2 %
Zon langs de A50	68	1,5 %

De gemeente gaat verder onderzoek uitvoeren om deze data te verfijnen. Zo gaan we onderzoeken hoeveel reststroken we precies hebben en of deze geschikt zijn voor zonnepanelen. Ook gaan we inventariseren wat de mogelijkheden voor en haalbaarheid van zon boven parkeerplaatsen en andere verharde oppervlakken is. Want, hoewel deze plaatsen mogelijk slechts kunnen voorzien in een klein percentage van de totale opgave, zorgen ze er wel voor dat we minder zonnepanelen in het buitengebied nodig hebben. We willen dus kijken hoe we de potentie van zon boven parkeerplaatsen en op reststroken zo optimaal als mogelijk benutten. De gemeente heeft hierbij de intentie de vervolgonderzoeken op te pakken samen met relevante stakeholders als ZLTO De Meierij en POM.

Daarnaast is door de gemeente bij Rijkswaterstaat een aanvraag ingediend voor een inventarisatie van de mogelijkheden van zonne-energie langs de snelweg (OER traject).

Kader 3.3 Potentie zon boven parkeerplaatsen en zon langs de snelweg

4 AANPAK

Het beleid voor duurzame energie opwek dat wij in dit beleidskader beschrijven, is tot stand gekomen gedurende een proces dat in twee jaar is doorlopen. In dit hoofdstuk beschrijven we op hoofdlijnen hoe dit proces er uit zag. Voor een uitgebreidere omschrijving van de participatie verwijzen wij naar het Participatieproces beleidskader duurzame energie opwek Gemeente Meierijstad.

PROCES: HOE HEBBEN WE HET AANGEPAKT?

Om te komen tot een gedragen beleid voor de opwek van duurzame energie werkten we in 3 fases, die we in de volgende sporen verdeelden:
We hebben gedurende deze etappes drie sporen gevolgd:

- **Inhoudelijk spoor:** Om de opgave te bepalen is eerst de toekomstige energievraag in 2050 bepaald. Voor het windenergiedeel is daarna een planMER opgesteld. Voor zon is het bestaande afwegingskader als basis genomen en aangepast en geüpdatet waar nodig. Tezamen met de input vanuit het publieke spoor vormt dit de inhoud voor het nieuwe beleidskader duurzame energie opwek Meierijstad.
- **Publiek spoor:** Discussies over zon en wind verzanden nogal eens in een gepolariseerd debat. Dat doet geen recht aan de vele, vaak genuanceerde meningen die er zijn. Om daar zicht op te krijgen en input te vergaren voor het beleidskader richtten we een participatieproces in waarbij er ruimte was voor iedereen om op een passende manier deel te nemen. In dit participatieproces doorliepen we verschillende fases. In Participatieproces beleidskader duurzame energie opwek Gemeente Meierijstad is de aanpak van het publieke spoor verder beschreven.
- **Bestuurlijk spoor:** het beleidskader duurzame energie opwek wordt door de gemeenteraad vastgesteld. De raadsleden zijn van 2021 t/m 2023 meerdere keren geïnformeerd over het proces, de voortgang en de bevindingen.

Hieronder geven we een korte samenvatting van het proces dat we hebben doorlopen om te komen tot dit beleidskader.

FASE 1: AANPAK AFWEGINGSKADER WINDENERGIE - MAART 2021 - DECEMBER 2021

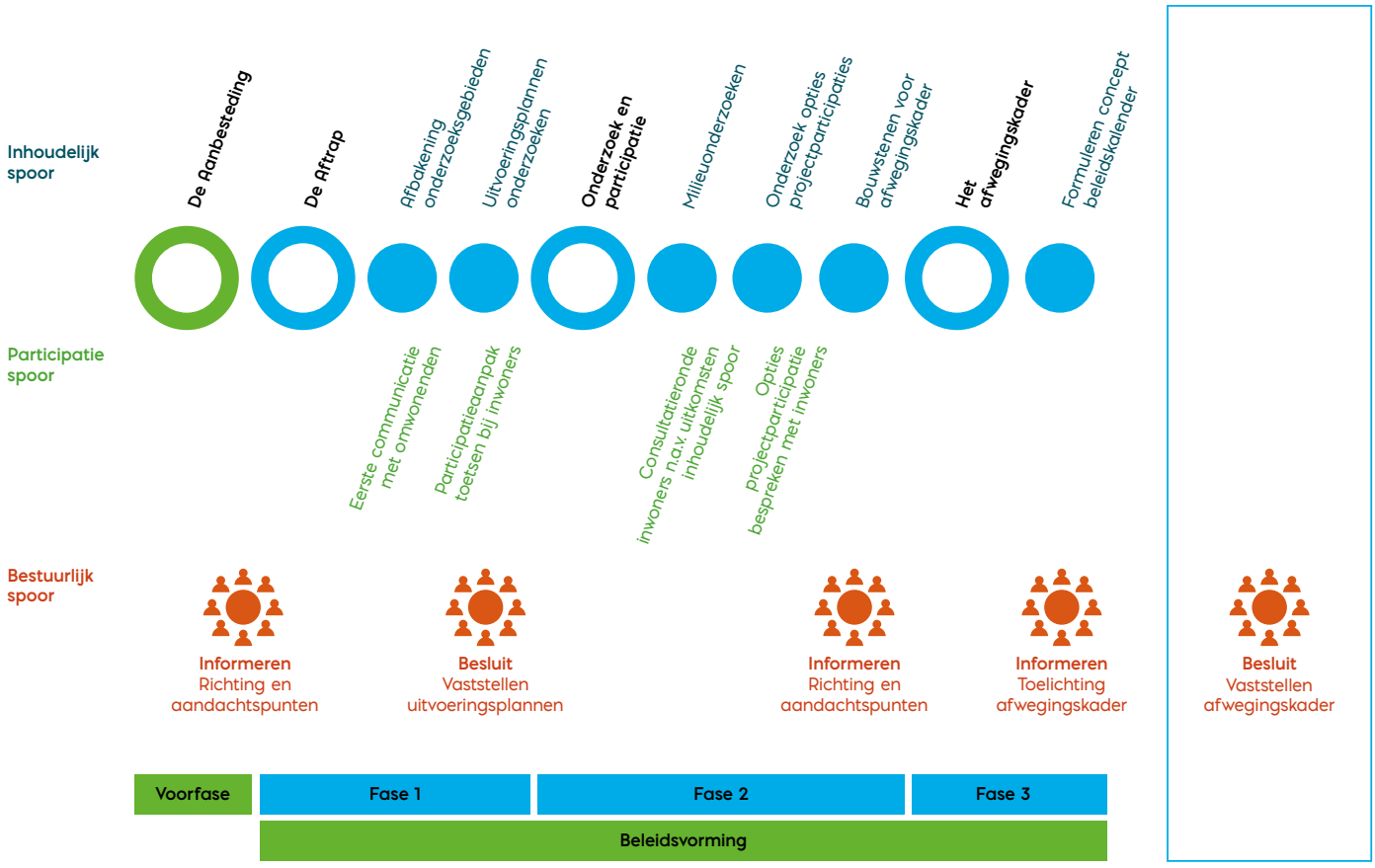
Inhoudelijk spoor

We zijn in maart 2021 gestart met het opstellen van het beleid voor duurzame energie opwerk. In maart 2021 leek dat in eerste instantie alleen te gaan over een beleidskader voor windenergie: het afwegingskader voor het opwekken van zonne-energie was al opgesteld in 'De toekomst van zon- en wind in Meierijstad' en werd gestart met een evaluatie. Voor het windenergiedeel is in deze fase een planMER met bijhorende onderzoeken opgesteld. Vooraf-gaand hieraan heeft de NRD (Notitie Reikwijdte en Detailniveau) ter inzage gelegen (van 1 augustus-30 september 2021), waarin de te onderzoeken onderwerpen in het planMER zijn toegelicht. Daarnaast zijn er meerdere kennissessies geweest om input over de NRD op te halen.

Publiek spoor

Naast de eerste inhoudelijke onderzoeken zijn we in deze fase gestart met de uitwerking van een aanpak voor communicatie en participatie. Hiervoor gebruikten we de Routekaart Windenergie die die gemeente in het najaar van 2020 heeft opgesteld als basis.

SCHEMATISCHE ROUTEKAART

Figuur 4.1 Schematische Routekaart windenergie

In 'De toekomst van zon en wind in Meierijstad' heeft de gemeente een aantal zoekgebieden aangewezen waar de opwek van windenergie eventueel mogelijk zou zijn. Deze zoekgebieden zijn destijds tot stand gekomen zonder dat belanghebbenden en belangstellenden hier goed in gehoord zijn. De activiteiten in deze eerste fase van de participatie waren er dan ook vooral op gericht om hierover met inwoners in gesprek te gaan en met hen eerste inzichten op te halen voor het afwegingskader.

We startten fase 1 met een digitale stakeholderanalyse met het kernteam. Op basis van deze stakeholderanalyse is de aanpak voor fase 1 verder aangescherpt. In fase 1 organiseerden we verschillende activiteiten.

Gebiedstafels
We organiseerden vier gebiedstafels voor de omwonenden van de zoekgebieden:

- 19 april 2021: Rooise Heide/Schijndelse Heide ten westen van de Schijndelseweg
- 20 april 2021: Schijndelse Heide ten oosten van de Schijndelseweg
- 22 april 2021: Wijboschbroek
- 28 april 2021: Het Lijnt langs de Zuid-Willemsvaart/N279

In verband met de geldende coronamaatregelen vonden deze gebiedstafels digitaal plaats.

Op 17 mei 2021 werd daarnaast een algemene informatieavond georganiseerd, om ook inwoners die niet direct in de nabije omgeving van een potentieel zoekgebied te informeren en mee te nemen in het proces.

Kennistafels
Omdat veel inwoners graag meer wilden weten over het onderzoek dat in het inhoudelijke spoor wordt gedaan, organiseerden we twee kennistafels:

- 5 juli 2021: Kennistafel NRD
- 14 juli 2021: Kennistafel Energiemix.

Tijdens deze eerste ronde gebiedstafels werd duidelijk dat er bij veel inwoners nog vragen leefden over de totstandkoming van de zoekgebieden.

Dat, gecombineerd met de onderzoeken in het inhoudelijk spoor, heeft ertoe geleid dat het najaar van 2021 gebruikt is om meer inzicht te krijgen in de technische aspecten voor het afwegingskader.

Informatieavonden NRD

- 9 september 2021: Inloopavond ter inzagelegging NRD
- 23 november 2021: Digitale informatieavond naar aanleiding van ingediende zienswijzen

Bestuurlijk spoor
De gemeenteraad is op 7 april 2021 geïnformeerd over de initiële aanpak tijdens een raadsinformatieavond.

FASE 2: VAN AFWEGINGSKADER WIND NAAR BELEIDSKADER DUURZAME ENERGIE OPWEK - FEBRUARI 2022 - AUGUSTUS 2022

Inhoudelijk spoor
De onderzoeken uit het planMER gaven conclusies over de geschiktheid van de verschillende zoekgebieden. Uit de radaronderzoeken bleek echter dat er op dit moment geen grootschalige windturbines geplaatst lijken te kunnen worden. De conclusies zijn meegenomen in het beleidskader. Daarna is inhoudelijk met name gefocust op het uitwerken van de kaders voor zonne-energie.

Publiek spoor
In 2022 besloot de gemeente Meierijstad niet alleen te kijken naar het afwegingskader voor windenergie, maar ook het al bestaande afwegingskader voor zonne-energie te herijken. Dit betekent dat vanaf nu, in de participatie beide manieren van duurzame energieopwekking behandeld zouden worden.

Webinar
Op 19 april 2022 organiseerden we een Webinar. Tijdens de avond informeerden we inwoners over de scope van het gecombineerde afwegingskader zon en wind, de achtergrond van de verduurzamingsopgave, de achtergrond van de huidige afwegingskaders, en het proces.

Evaluatie bijeenkomst voortraject zonne-energie
Om te leren van het voorgaande traject voor zonne-energie, organiseerden we op 16 mei een evaluatie- en informatiebijeenkomst over zonne-energie in Meierijstad.

Thematafels
In mei 2022 werd duidelijk, door het rapport van TNO, dat windenergie op dit moment geen optie is in Meierijstad. De gemeente bracht hierover op 24 mei 2022 een persbericht naar buiten. Voor de participatie betekende dit, dat we de aanpak moesten herzien en dat het in de participatie alleen nog maar zou gaan over zonne-energie.

Op 24 mei 2022 organiseerden we de startbijeenkomst van de thematafels. De startbijeenkomst werd gevolgd door twee thematafels:

- 14 juni 2022 Thematafel: energiemix en de landschappelijke inpassing
- 21 juni 2022: Thematafel participatie en lokaal eigendom.

Ter afronding van deze ronde thematafels werd op 12 juli 2022 een Hoofdtafel georganiseerd.

Week van de Duurzame energie
Om een grotere groep inwoners te bereiken, werd van 23 juni tot en met 2 juli 2022 de week van de Duurzame Energie georganiseerd. Deze week bestond uit de volgende onderdelen:

- 24 juni 2022: Gesprekken tijdens weekmarkt Sint-Oedenrode
- 25 juni 2022: Gesprekken tijdens weekmarkt Schijndel
- 28 juni 2022: Digitaal Vragenuur
- 30 juni Veghel - Gesprek op weekmarkt
- 23 juni t/m 2 juli 2022: Online enquête. Om extra aandacht te genereren voor de vragenlijst en ook om meer input te krijgen vanuit inwoners, vond er gelijktijdig een digitale peiling plaats op Facebook en Instagram.

Bestuurlijk spoor
Op donderdag 13 januari is de raad, in de commissie ruimte, bijgepraat over de stand van zaken met betrekking tot het afwegingskader. Op 16 maart 2022 vonden er vervolgens gemeenteraadsverkiezingen plaats in Nederland. Op vrijdag 13 mei vond er daarom een informatiemiddag voor de nieuwe raad plaats, om hen te informeren over de energiemix en het afwegingskader dat we aan het opstellen zijn. De nieuwe raad is daarnaast door het college geïnformeerd over de uitkomsten van het radar-onderzoek door TNO. Een afvaardiging van de raad is daarnaast uitgenodigd om op 12 juli aan te sluiten bij de Hoofdtafel. Zo kregen zij uit de eerste hand mee waar tijdens de thematafels over gesproken is. Ook werd zo duidelijk welke argumentatie en dilemma's ergens aan ten grondslag lagen

FASE 3: BELEIDSKADER DUURZAME ENERGIE OPWEK - SEPTEMBER 2022 - MAART 2023

Inhoudelijk spoor
Van 3 oktober 2022 tot en met 14 november 2022 lag het Plan-MER ter inzage. In deze periode konden door iedereen zienswijzen ingediend worden. De zienswijzen zijn vervolgens beantwoord en daar waar nodig heeft dit tot aanpassingen in het planMER geleid.

In deze fase is de eerste uitwerking van de kaders voor zonne-energie besproken in het publieke spoor. Op basis daarvan zijn er aanpassingen doorgevoerd die geleid hebben tot het stuk zoals het er nu uitziet. Tegelijkertijd kwamen we ook tot de conclusie dat we nu nog niet alles uit konden werken. Een aantal onderwerpen zoals lokaal eigendom en locatiekeuzes zullen in een later stadium verder uitgewerkt worden

Publiek spoor
Informatieavonden

- 17 oktober 2022: inloopavond Plan-MER
- 28 februari 2023: Digitale informatieavond Duurzame energie opwek

Reflectiegroep
Alle belanghebbenden en belangstellenden die in fase 2 deel hebben genomen aan de thematafels, zijn in december benaderd met de vraag of ze zitting wilden nemen aan de reflectiegroep. Het grootste deel van de deelnemers gaf hier gehoor aan. Met hen organiseerden we de volgende bijeenkomsten:

- 17 januari 2023: Reflectiegroep 1financiële participatie
- 14 februari 2023 Reflectiegroep 2, landschappelijke inpassing.
- 28 maart 2023 Reflectiegroep 3, opstellen reflectie

Design Challenge
Om ook de stem van de jongere inwoners (tussen 18 en 35 jaar) van Meierijstad mee te nemen in het beleid, is tussen eind februari en 15 maart een Design Challenge georganiseerd. De Design Challenge bestond uit een fysiek invulboekje (de design post) en een viertal sessies:

- 6 maart - digitale focusgroep
- 7 maart - fysieke focusgroep
- 8 maart - digitale focusgroep
- 9 maart - digitale focusgroep.

De design challenge werd afgesloten met een bijeenkomst op 15 maart, waar de deelnemers aan de verschillende sessies met elkaar en met de wethouder in gesprek konden over de opbrengsten.

Inwonerspanel
Op 11 maart namen zo'n 60 inwoners deel aan het Inwonerspanel duurzame energie opwek. In de ochtend vonden er kennissessies plaats: één over techniek en tempo, de andere over meerwaarde en landschappelijke inpassing. In de middag delibereerden deelnemers over de vragen waar kan het in onze gemeente? Wie moet ervan profiteren? En welke randvoorwaarden moeten we stellen? Ze deden dit door zich te verplaatsen in de direct omwonenden, inwoners/ recreanten, de gemeente en de agrariër.

Communicatie
Op 18 januari organiseerden we een persgesprek over duurzame energie in het algemeen en het beleidskader in het bijzonder.

Bestuurlijk spoor
Raadsleden werden als toehoorder uitgenodigd tijdens de plenaire terugkoppeling van het inwonerspanel. Op 16 maart werd daarnaast een beeldvormde avond georganiseerd.

Om in te kunnen spelen op de actualiteit, wensen, ideeën en zaken die we tijdens de uitvoering ontdekten, wijkt de hierboven beschreven aanpak af van de oorspronkelijke aanpak. Zo bleek tijdens het proces dat er meer ruimte nodig was om stil te staan bij de totstandkoming van de zoekgebieden wind en bleek ook dat windturbines, in verband met de radarverstoring, nu niet mogelijk zijn in Meierijstad. Ook de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2022 en de duur van de daaropvolgende collegeonderhandelingen speelden een rol in dit proces. In de rapportage over de participatie wordt hier verder op ingegaan.

Kader 4.1: Voorgenomen aanpak versus uitgevoerde aanpak

5 OPGAVE

INLEIDING

De gemeenteraad heeft op 8 november 2018 de duurzaamheidsvisie vastgesteld. In deze visie is opgenomen dat de gemeente in 2050 energieneutraal wil zijn. Dat betekent dat alle energie die in Meierijstad wordt verbruikt, in Meierijstad wordt opgewekt. Om een gemotiveerd besluit te kunnen nemen over de hoeveelheid hernieuwbare energieopwekking die dan nodig is, is het van belang inzichtelijk te hebben hoeveel het verbruik is. Vervolgens kan - aan de hand van een realisatiescenario - bekeken worden wat daarvoor op welk moment in de tijd nodig is om die doelstelling te kunnen realiseren. De enige voorwaarde die hiervoor door andere overheden voor is opgelegd staat in het klimaatakkoord en dat is dat op 1 januari 2025 alle aangevraagde benodigde vergunningen voor hernieuwbare opwek op land voor de RES-doelstelling af moeten zijn gegeven. Dit hoofdstuk gaat hier nader op in.

HUIDIGE ELEKTRICITEITSVRAAG

Momenteel is er in de gemeente Meierijstad een elektriciteitsverbruik van circa 2.426 TJ (0,674 TWh) per jaar. Het gaat hierbij om cijfers uit 2020, dit zijn de meest recente data die bekend zijn. Naast het elektriciteitsverbruik is er ook een energievraag vanuit de verwarming van huizen, bedrijven en de industrie en er is energiegebruik door het verkeer. We leggen in dit beleidskader voor duurzame energie opwek de focus op de elektriciteitsvraag.

TYPE ENERGIEVERBRUIK	TJ
Elektriciteitsverbruik	2.426
Warmteverbruik	4.588
Energieverbruik verkeer en vervoer	2.482
Totaal bekend energieverbruik	**9.496**

Tabel 5.1 Huidige energieverbruik Meierijstad CBS, 2020

TOEKOMSTIGE ELEKTRICITEITSVRAAG

Hoe groot de exacte elektriciteitsvraag in 2050 zal zijn, is sterk afhankelijk van de ontwikkelingen in de energietransitie. Denk bijvoorbeeld aan een stijgende elektriciteitsvraag als gevolg van onder andere elektrische mobiliteit, het elektrificeren van de warmtevraag in gebouwen en het omzetten van elektriciteit in waterstof, voor verwarming en indus-

19 Klimaatmonitor, geraadpleegd 26 september 2022
20 De cijfers voor 2020 zijn representatief ondanks de coronapandemie, er is geen grote afwijking t.o.v. voorgaande jaren.

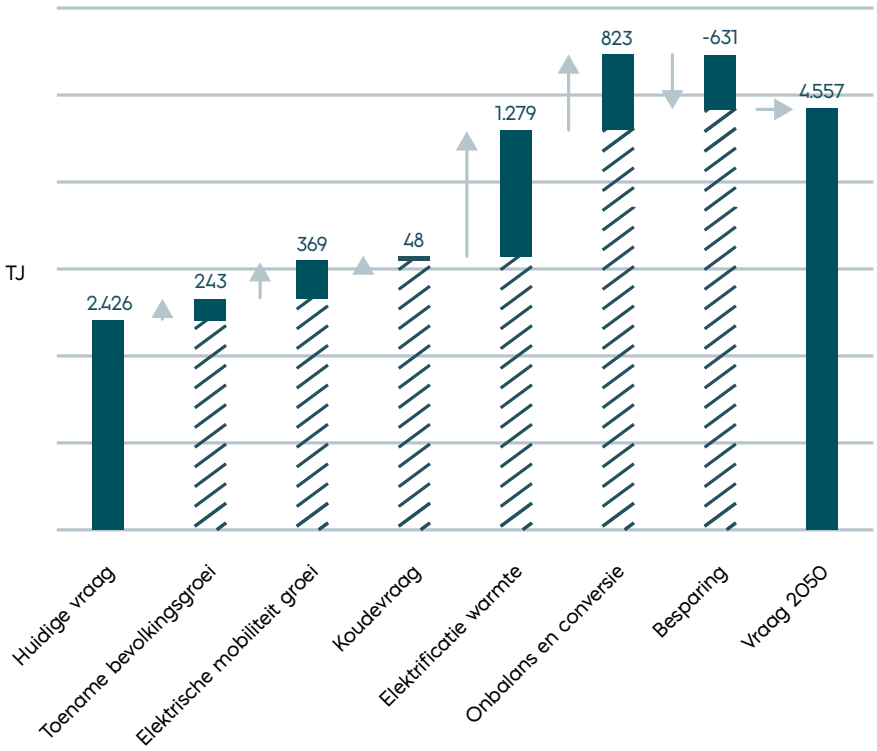
triële processen. Als er rekening wordt gehouden met deze verwachte ontwikkelingen, komt de toekomstige elektriciteitsvraag in 2050 zoals berekend op 4.557 TJ. In figuur 5.1 is weergegeven hoe de toekomstige elektriciteitsvraag is opgebouwd, waarbij dus rekening gehouden is met al deze ontwikkelingen.

Bij het bepalen van de toekomstige elektriciteitsvraag is er rekening gehouden met een restvraag voor warmte die niet elektrisch ingevuld kan worden, omdat de benodigde temperatuur binnen de zware industrie te hoog is, of voor oudere woningen die niet volledig van gas afgesloten kunnen worden. Deze restvraag kan ingevuld worden met bijvoorbeeld groengas of waterstof. Daarnaast wordt er in de berekening ook rekening mee gehouden dat een deel van de benodigde energie voor zwaar verkeer niet elektrisch ingevuld zal zijn in 2050. Omdat de batterijpakketten voor vrachtwagens te groot zijn, wordt, om in deze energiebehoefte te voorzien, waarschijnlijk ingezet op waterstof. In figuur 5.2 is de verdeling van de totale energievraag weergegeven. Deze energiemix is de basis waar we mee rekenen. We gaan deze berekening elke twee jaar uitvoeren.

Elke twee jaar herijken we de energiemix, om inzicht te krijgen in de realisatie van de opwekdoelen; Daarnaast kunnen we zo nieuwe technieken en efficiency in bestaande technieken verwerken in de duurzaamheidsopgave voor opwek voor de gemeente Meierijstad. Als hier wijzigingen voor het beleidskader uit naar voren komen, nemen we deze over en leggen we deze voor besluitvorming voor aan de gemeenteraad.

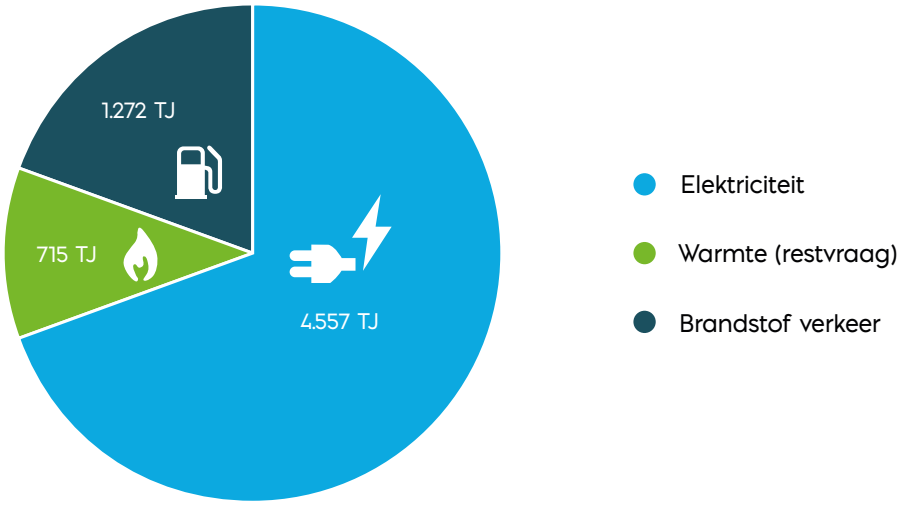
Het uitvragen en realiseren van opwekinitiatieven wordt continue geëvalueerd. Daarnaast vindt er in 2025 een evaluatie plaats, waarin we kijken naar de, in dit kader, voorgestelde werkwijze. Ook evalueren we dan op welke wijze de hogere ambities in het beleidskader effect hebben op de binnengekomen initiatieven. Mocht uit de evaluatie blijken dat wijzigingen in het beleidskader nodig of wenselijk zijn, dan nemen we deze over en worden deze voorgelegd voor besluitvorming.

OPBOUW ELEKTRICITEITSVRAAG 2050

Figuur 5.1 opbouw elektriciteitsvraag in 2050

VERDELING TOTALE ENERGIEVRAAG

Figuur 5.2 Verdeling totale energievraag

DOELSTELLING DUURZAME ELEKTRICITEIT (DE OPGAVE)

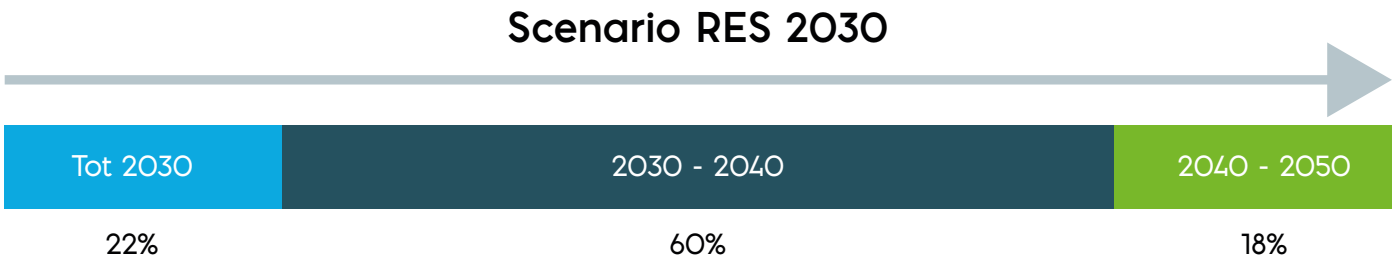
Zoals hierboven al aangegeven, is de benodigde elektrische energie in 2050 ongeveer 4.557 TJ. Uitgaande van het afgesproken doel, 100% energie-neutraal, betekent dit dat de gemeente deze 4.557 TJ in 2050 moet opwekken op het eigen grondgebied. Dit is daarmee dus de opgave voor de gemeente Meierijstad in 2050.

INVULLING OPGAVE TOT 2030

Opwekscenario's

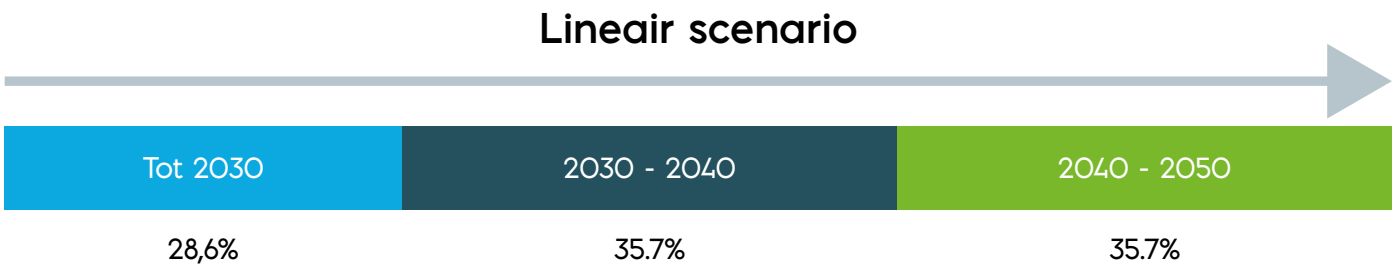
Om te komen tot de invulling van de opgave tot 2030 zijn zeer veel scenario's denkbaar. We hebben gekozen om de, in onze ogen, twee meest realistische scenario's verder uit te werken en te bespreken in de participatie. Het gaat daarbij om een scenario om in 2030 te komen tot het RES bod, wat we als minimaal scenario hebben weergegeven. Dit leidt tot de onderstaande verdeling in percentages:

REALISATIESCHEMA OPWEKCAPACITEIT MEIERIJSTAD

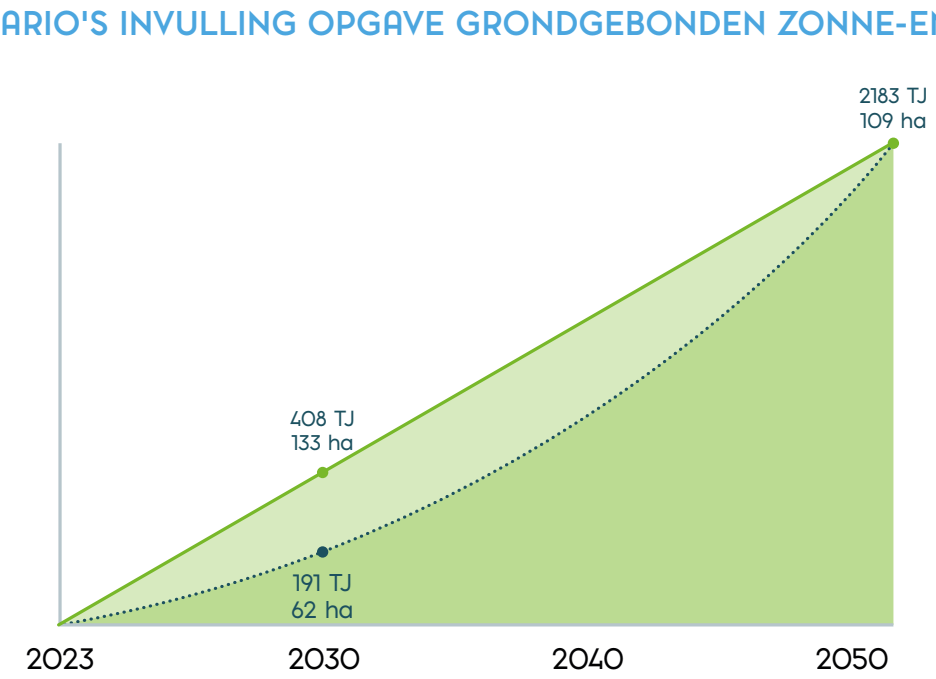
Figuur 5.3 Realisatieschema scenario RES 2030

Wanneer de opgave naar 2050 voor Meierijstad in gelijke delen wordt verdeeld komen we tot een lineair scenario. Dit heeft een aantal voordelen, de uitvragen/werkzaamheden worden gelijk verdeeld over de tijd, er blijft nog voldoende tijd over om in te spelen voor 2/3e van de opgave met nieuwe technieken en er is ruimte voor uitval van projecten zonder dat dit ten kosten gaat van de minimale RES-doelstelling. Dit scenario geeft de volgende percentages:

Figuur 5.4 Realisatieschema Lineair scenario

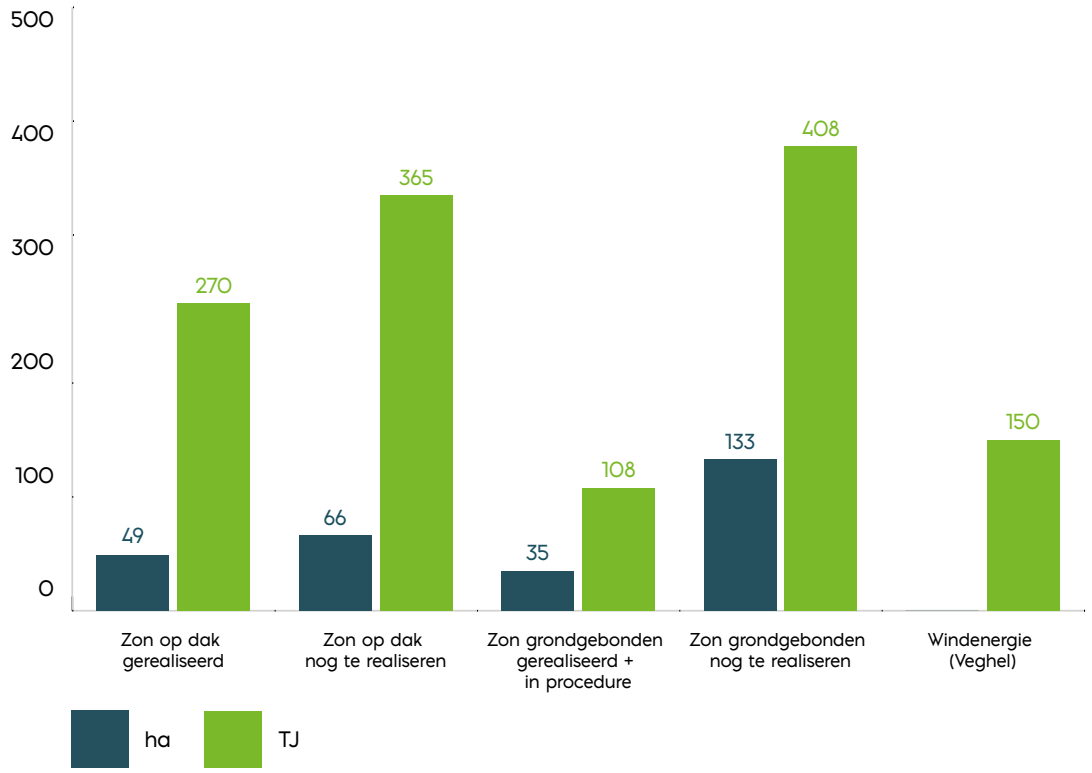
Weergegeven in één grafiek, ziet dit er als volgt uit:

Figuur 5.5 Scenario's invulling opgave grondgebonden zonne-energie

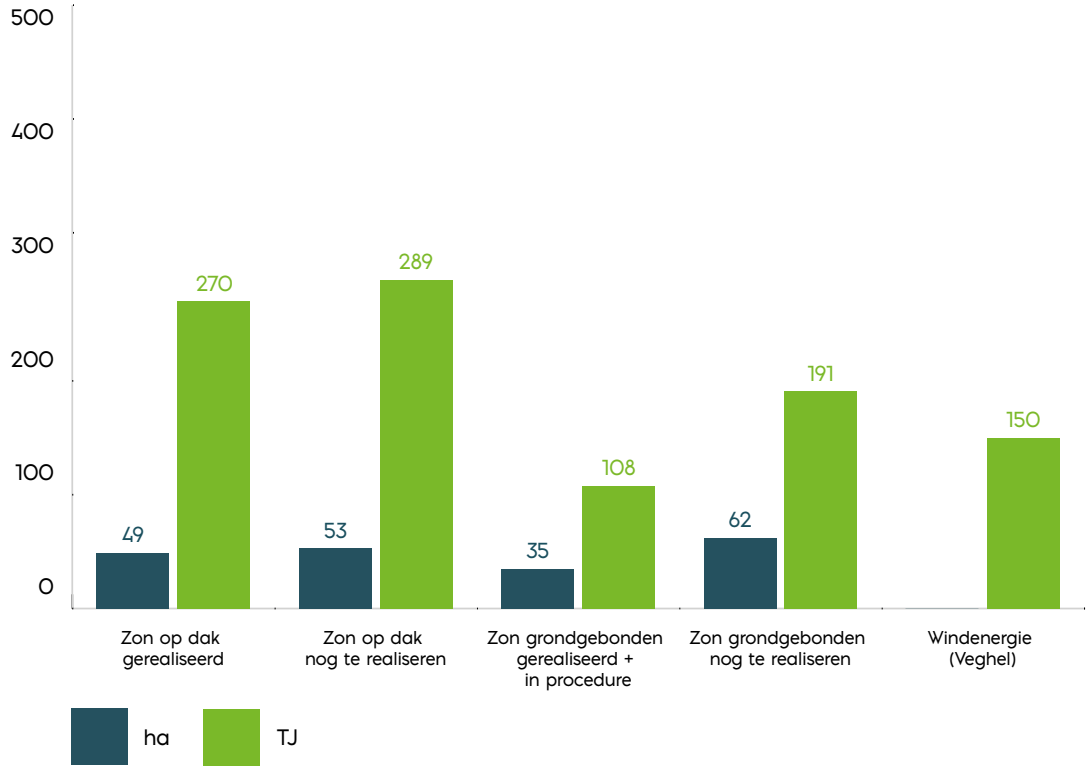
In onderstaande grafieken wordt ingegaan op de invulling van de opgave tot 2030. Hierbij is gebruikgemaakt de technieken van zonne-energie en windenergie. In de scenario's is al rekening gehouden met zon op dak, de windturbines bij Veghel, besparing en de al gerealiseerde zonneparken.

SCENARIO LINEAIR 2030 (1.302 TJ)

Figuur 5.6 scenario Lineair 2030

SCENARIO RES 2030 (1.008 TJ)

Figuur 5.7 Scenario RES 2030

Welke weg naar de opgave in 2050 (met een tussenopgave in 2030)

De gemeente kiest voor een lineair scenario in de invulling van de opgave richting 2050. Dit doen we omdat in de praktijk blijkt dat een deel van de opgave niet ingevuld wordt, dit zien we bijvoorbeeld ook in de eerste tranche zonneparken. Dit betekent dat er naast de vier windturbines in Veghel tot 2030 ongeveer 70 hectare zon op grote daken bij moet komen en ongeveer 130 hectare grondgebonden zon om op koers te blijven richting 2050.

Het RES bod dat de gemeenteraad heeft vastgesteld is lager dan het voorgestelde lineaire scenario. Het RES bod gaat uit van ongeveer 62 hectares zon in 2030. In het lineaire scenario hanteren we een hoger aantal omdat we in de afgelopen jaren gemerkt hebben, in onze eigen gemeente en in gemeenten om ons heen, dat de uitval van projecten groot is. Daar komt bij dat in het klimaatakkoord is afgesproken dat vergunningen van projecten voor het RES bod 2030 uiterlijk in 2025 afgegeven moeten zijn. Tranches en vergunningaanvragen vanaf 2026 worden dan ook gedaan voor realisatie rond/na 2030. Het lineaire scenario richt zich op de hoeveelheid hectares die uit wordt gevraagd in de periode tot 2030. Dit betekent niet automatisch realisatie in dezelfde periode.

In de rekenmethodes voor de investeringsplannen van TenneT en Enexis baseren zij zich vooral op de ambities voor opwek zon op land; en minder op potentie van zon op grootschalige daken. Dat geeft ons een tweede reden om voor een hogere ambitie te gaan. In de slipstream van deze investeringen, en dus netuitbreiding, kan namelijk ook sneller en meer zon op dak op onze bedrijfsdaken gerealiseerd worden. Vanwege de verwachte uitval in projecten, gecombineerd met de druk op de netwerkbedrijven, is het ook aan te raden om uitgevallen hectares niet "weg te laten vallen" maar op een later moment weer in te zetten.

6 PARTICIPATIE

INLEIDING

In de vorige hoofdstukken is inzichtelijk gemaakt waar buiten de gemeente om rekening mee gehouden moet worden en in welk tempo we deze opgave op willen pakken. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de ambities en voorwaarden waar initiatieven voor duurzame energie opwek binnen Meierijstad aan moeten voldoen. Goede participatie en communicatie is hierbij voor ons een randvoorwaarde en het startpunt, om zo aan draagvlak voor deze nieuwe projecten voor duurzame opwek te werken. In volgende hoofdstukken wordt ingegaan op de andere randvoorwaarden die we aan partijen willen meegeven. Het gaat dan onder andere om ruimtelijke kaders en overige ambities.

In de projectfase bestaan er twee vormen van participatie: procesparticipatie en financiële participatie (deelname). Met procesparticipatie bedoelen we dat de omgeving (omwonenden en andere belanghebbenden) in een vroeg stadium betrokken is bij het proces van totstandkoming en uitwerking van een initiatief. Financiële participatie (deelname) verwijst naar de mate waarin de lusten in termen van financiën en eigendom ook bij anderen dan de initiatiefnemer terechtkomen. Financiële participatie (deelname) zorgt voor een eerlijkere verdeling van de lusten en lasten van duurzame energie opwek projecten. Onderstaand gaan we eerst in op procesparticipatie en daarna op financiële participatie.

Waarom participeren?

Participatie zorgt ervoor dat er in een vroegtijdig stadium zicht komt op belangen, wensen, ervaringen, kennis en creativiteit van inwoners en andere

betrokkenen en belanghebbenden bij projecten voor duurzame energie opwek. Participatie zorgt ervoor dat deze besproken kunnen worden en dat er een evenwichtige afweging gemaakt kan worden voordat er niet omkeerbare besluiten worden genomen. Participatie betekent niet dat alle partijen het met elkaar of met het project eens moeten worden. Het betekent wel dat belanghebbenden volwaardig betrokken zijn en worden bij de totstandkoming en uitwerking van een duurzaam energieproject. Een voorwaarde voor goede participatie is dat belanghebbenden écht worden gehoord en dat in gezamenlijkheid wordt bekeken of hun stem vorm kan krijgen in (een aanpassing van) het projectplan.

Participatie zorgt er verder voor dat er een betere besluitvorming kan plaatsvinden doordat alle belangen vroegtijdig in beeld zijn en met deze belangen rekening kan worden gehouden. Zo worden, met de inbreng van belanghebbenden en belangstellenden, projectplannen verrijkt en verbeterd. Ook verkleint participatie de kans op vertraging door bezwaar- en beroepsprocedures. Omdat mogelijke bezwaren al vroegtijdig in het proces bekend zijn kunnen deze mogelijk weggenomen worden door aanpassingen in het projectplan.

Als aanpassingen in het projectplan niet mogelijk of wenselijk zijn, kan daar gedurende het participatietraject aandacht aan worden geschonken en kan worden aangegeven waarom zaken niet aangepast (kunnen) worden. Hierdoor ontstaat mogelijk begrip voor een keuze, wat de kans op een bezwaar- en beroepsprocedure verkleint. Participatie zorgt doorgaans voor meer draagvlak en betrokkenheid en bij goed uitgevoerde participatie is de kans op (een vlotte) realisatie groter.

De gemeente hecht een groot belang aan het betrekken van (direct) omwonenden: zij dienen altijd betrokken te worden. Wie wordt gezien als direct omwonende zal per project worden bekeken. De intentie is daar ruimhartig mee om te gaan: we betrekken liever meer dan minder mensen.

PARTICIPATIEPLAN

Hoe de proces- en financiële participatie vorm krijgt, wordt beschreven in een participatieplan. In dit plan moet in ieder geval aan bod komen:

1. in welke mate (en hoe) omwonenden en andere belanghebbenden (omgeving) betrokken worden bij de ontwikkeling van het duurzame energieproject;
2. welke middelen worden ingezet voor het informeren en betrekken van de omgeving;
3. hoe uitkomsten van het proces worden vastgelegd;
4. welke mogelijkheden worden geboden voor financiële participatie.

De initiatiefnemer is verantwoordelijk voor de opstelling van het participatieplan. De gemeente faciliteert, denkt mee en bewaakt.

Kader 6.1 Participatieplan

Rollen van de gemeente

De gemeente kan verschillende rollen op zich nemen in de energietransitie. We lichten ze hieronder verder toe:

Toetsende rol: Het toetsen van initiatieven aan wettelijke kaders. De gemeente treedt in deze rol vooral op als vergunningverlener.
Faciliterende rol: Het opstellen van randvoorwaarden en de initiatiefnemer hierin faciliteren.
Stimulerende rol: Het ondersteunen van initiatieven met behulp van subsidies, garanties, borgstelling en/of leningen, zodat deze initiatieven tot ontwikkeling of realisatie kunnen komen.
Samenwerkingsrol: Het samenwerken met private partijen in een partnerschap, eventueel met een minderheidsaandeel in projecten.
Eigenaarsrol: Het oppakken van opgaves voor eigen rekening, risico en rendement. Deze rol kan variëren van deelname in een risicovolle ontwikkeling tot (deelname in) exploitatie of het volledig inrichten en exploiteren van een gemeentelijk energiebedrijf.

De gemeente heeft tot nu toe vooral geopereerd in een toetsende en/of faciliterende rol. We willen toegroeien naar (minimaal) een stimulerende en samenwerkingsrol en uiteindelijk zelfs naar een eigenaarsrol. Dat betekent dus dat de gemeente per project een andere rol kan oppakken en ook meerdere rollen kan pakken. Dit willen we doen door als gemeente sturend te zijn op de randvoorwaarden. In de toekomst wil de gemeente ook als eigenaar aan tafel zitten. Zo krijgen we meer regie en zorgen we dat de baten terugvloeien in de lokale gemeenschap. Het lijkt ons echter niet wenselijk dit als gemeente solistisch op te pakken: we willen dit samen doen met inwoners van en bedrijven in onze gemeente. In de volgende paragraaf lichten we deze constructie verder toe.

FINANCIËLE PARTICIPATIE

Investeringsplatform lokaal eigendom

Het doel van de gemeente is om de energietransitie en de daaraan gekoppelde ontwikkelingen zo maximaal mogelijk in te zetten voor en door haar gemeenschap. Het gaat hier dan om wind- en zonne-energie, maar, op termijn geldt dit ook voor warmte en andere duurzame energieprojecten. Deze beoogde aanpak sluit aan bij de signalen die opgehaald zijn in het participatietraject dat in de aanloop naar de totstandkoming van dit beleidskader is doorlopen. Ook sluit het aan bij de signalen die vanuit de rijksoverheid[21] komen met betrekking tot lokaal eigendom bij bijvoorbeeld warmtenetten.

De roep om meer regie en het lokaal terug laten vloeien van middelen uit duurzame energieprojecten is er één die al langer (h)erkend wordt. Wel bleek het lastig om te komen tot een methode die dit mogelijk maakt. Uit onderzoeken blijkt bijvoorbeeld dat de oplossing om het als overheid allemaal zelf te doen vaak een kostbare oplossing blijkt. Kostbaar vanuit financieel oogpunt maar ook als we kijken naar de kennis die we hiervoor aan boord moeten krijgen. Vandaar dat is gekeken naar andere, beter aansluitende methodes. Uiteindelijk heeft deze zoektocht geleidt tot het voorstel om te gaan werken met een model dat uitgaat van een hybride benadering. Hieronder wordt dit model verder uitgelegd. In dit model blijft het merendeel van de voordelen van een gemeentelijk energiebedrijf overeind en vallen een groot deel van de nadelen van een solitair gemeentelijk energiebedrijf weg. Op het moment van schrijven lijkt dit model het beste aan te sluiten bij de inbreng uit de participatie en de landelijke wens tot meer sturing. Hoewel er wel nader onderzoek moet plaatsvinden om te zien hoe een dergelijk platform in detail werkt, lijkt financiële participatie door middel van een dergelijk investeringsplatform op dit moment de beste oplossing voor de gemeente Meierijstad.

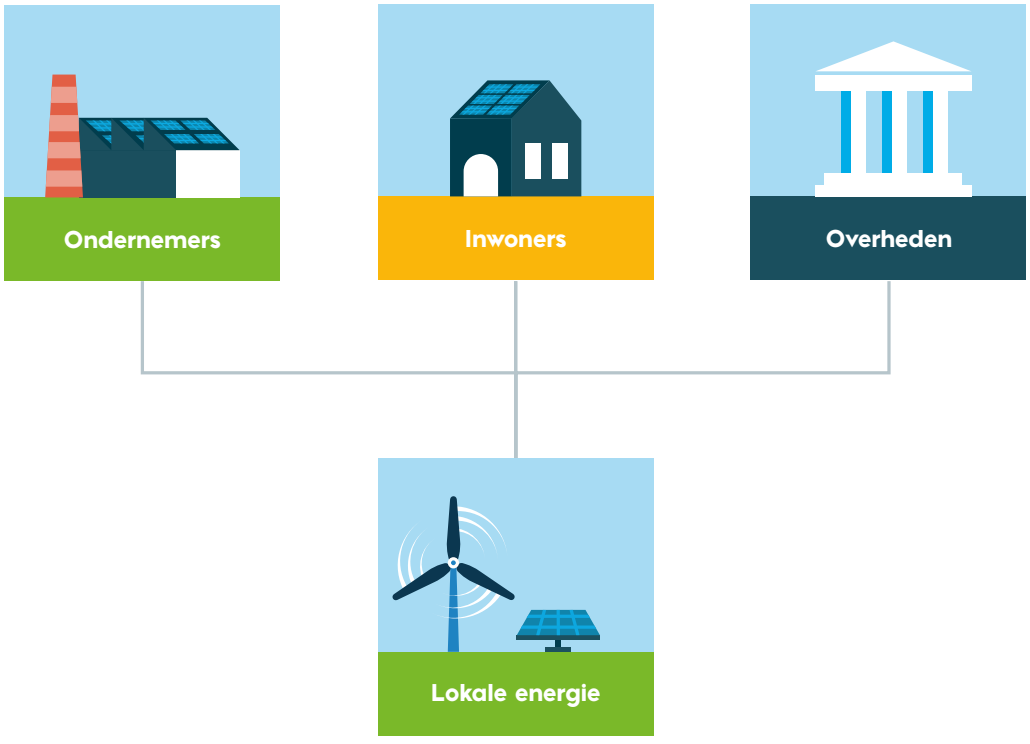
Zoals gezegd is hiervoor nader onderzoek nodig. De gemeente gaat daarom de mogelijkheden inventariseren om samen met lokale ondernemers en inwoners zelf lokaal eigendom tot stand te brengen. We werken dan samen in een zogenaamde energiegemeenschap in de vorm van een lokaal investeringsplatform (zie figuur 6.1). Dit platform beantwoordt ook aan de behoefte die in bijna alle participatieactiviteiten naar voren kwam de afgelopen jaren: de behoefte om als gemeente meer de regie te voeren en om de middelen lokaal terug te laten vloeien. Daarnaast sluit het platform ook aan

21 https://open.overheid.nl/documenten/ronl-8945a8c0bcb7be54eae00d4d2bbb75763326f399/pdf

bij de verwachtingen vanuit de Rijksoverheid waarbij voor bijvoorbeeld warmtenetten al is aangegeven dat deze in publieke handen moeten zijn. Met dit model hebben we als eigen gemeenschap meer sturing, zo wel op de fysieke randvoorwaarden als ook op de financiële randvoorwaarden en hoe deze in onze lokale gemeenschap terugvloeien.

Het lokale investeringsplatform heeft als voordeel dat alle partijen binnen de lokale gemeenschap meebeslissen en investeren in de duurzame projecten die met het platform opgezet worden. Op het niveau van het investeringsplatform wordt besloten in welk type projecten geïnvesteerd wordt en welke voorwaarden hierbij meegenomen moeten worden. De randvoorwaarden die de gemeente hiervoor stelt, dienen hierbij als basis. Deze zijn hierbij het minimumniveau; de gemeente blijft immers ook de vergunningverlenende instantie en moet daarvoor eisen stellen. De partijen in het platform kunnen in overleg met elkaar wel besluiten tot strengere voorwaarden of bijvoorbeeld de verdeling van de geldstromen.

Een ander belangrijk kenmerk van het model is de flexibiliteit die het model biedt. Alle partijen in het platform kunnen altijd vanuit hun positie meebepalen en beslissen, ook als zij zelf niet geïnvesteerd hebben in het betreffende project. Het is namelijk niet automatisch zo dat iedere deelnemende partij mee moet investeren bij ieder project. Elk project dat uit wordt gezet, is een apart project en kan een andere financieringsverdeling kennen. Zo zijn bijvoorbeeld projecten denkbaar waar de overheid 50% investeert en de ondernemers ook 50%, maar het is ook mogelijk dat een project dat alle partijen een gelijke deel van 1/3e financieren. En dit zijn slechts twee voorbeelden: allerlei andere verdelingen zijn natuurlijk ook mogelijk. Het platform is ook een manier om in de huidige markt 50% lokaal eigendom te realiseren. Wanneer door bijvoorbeeld grondpositie 100% eigendom voor het platform niet mogelijk is kan binnen dit platform ook 50% lokaal eigendom verdeeld worden onder de lokale partijen. Het model sluit dus aan op de wens om flexibel in te spelen op de activiteiten in de markt. Ook voldoet het aan de wens om zoveel mogelijk regie te realiseren en de eis van lokaal eigendom.

Figuur 6.1 Model lokaal eigendom

Om succesvol lokale duurzame energieprojecten te ontwikkelen, te realiseren en te exploiteren, is het belangrijk een aantal uitgangspunten in acht te nemen. Aan de volgende uitgangspunten mag niet voorbijgegaan worden:

- **Uitgangspunt 1:** Het contract met de grondeigenaar geeft toegang tot de ontwikkeling. Zonder toestemming om op één of meerdere percelen een energieopwekker te plaatsen, gaat een project niet door.
- **Uitgangspunt 2:** De kwaliteit van het project en de locatie zijn bepalend voor de haalbaarheid van een duurzaam energieproject. Dit wordt beoordeeld door de Commissie Omgevingskwaliteit Meierijstad op basis van het, door de gemeente vastgestelde, criterium (beleidsregels en wetgeving).
- **Uitgangspunt 3:** De beschikbaarheid van aansluit- en transportcapaciteit voor een duurzaam energieproject is een cruciale factor als het gaat om de energie-infrastructuur (capaciteit). Dit biedt echter ook kansen. Op dit moment is het aansluiten op het net een puur noodzakelijke actie. Bij een energiegemeenschap is het een sturend principe dat bepaalt wie, waar en hoe er energievoorzieningen in de gemeenschap worden aangelegd. Daarbij is de (nu) sturende rol van bijvoorbeeld Enexis minder aanwezig. Het kan namelijk betekenen dat initiatieven zelf gaan zorgen voor een gedistribueerd netwerk waarbij de aansluiting bij Enexis zeer klein (of, in het geval van een energieproject met opslag niet bestaand) zal zijn.
- **Uitgangspunt 4:** Juridische borging van afspraken is van wezenlijk belang om lokaal eigendom daadwerkelijk tot stand te brengen.
- **Uitgangspunt 5:** Lokaal draagvlak en acceptatie zijn, net als lokale besluitvorming, belangrijke facetten voor het borgen van lokaal eigendom in de richting van initiatiefnemers. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat energie (stroom) en warmte basisbehoeften zijn van onze gemeenschap. Het eigendom en zeggenschap moet daarom het liefst voor 100% in lokale handen zijn.

De komende periode wordt het beleid voor lokaal eigendom verder vormgegeven en aan de Raad, als vertegenwoordiger van de lokale gemeenschap, voorgelegd.

7 ZONNE-ENERGIE: GRONDGEBONDEN ZON

Selectie van grondgebonden zon projecten

Elk duurzaam energieproject moet aan de ambities voldoen die worden omschreven in hoofdstuk 6 participatie en hoofdstuk 8 zonne-energie: uitgangspunten. Deze ambities worden na vaststelling van dit beleid vertaald in een, door het college vast te stellen, afwegingskader. Met deze werkwijze kunnen we het afwegingskader beter juridisch borgen zodat het goed aansluit op de (wisselende) wetgeving. Ook zorgen we er zo voor dat ervaringen en hogere ambities in de tijd meegenomen kunnen worden in het afwegingskader

In deze hoofdstukken gebruiken we nog de terminologie op basis van de huidige ruimtelijke ordeningswetgeving. Het betreft dan bijvoorbeeld termen als 'verklaringen van geen bedenkingen' en 'principeverzoeken'. Met dit beleidskader gaat het ons om het vastleggen van een werkwijze. De terminologie is daar ondergeschikt aan. Dit betekent dat de geschetste werkwijze - ondanks het vervallen van de huidige terminologie - onder de Omgevingswet met de dan geldende regelgeving voort wordt gezet.

Kader 7.1 Terminologie

Voor projecten met grondgebonden zon zijn er twee belangrijke randvoorwaarden waar men aan moet gaan voldoen:

1. De randvoorwaarden voor het beleid (opgenomen in dit beleidskader) en het, door het college uitgewerkte, afwegingskader met daarin de uitwerking van de gestelde ambities. Deze kunnen op basis van voortschrijdend inzicht en/of focus voor het type opwek, in de loop van de tijd aangepast worden.
2. De toekomstvisie (waarvan de omgevingsvisie onderdeel uitmaakt) en de daaruit voortvloeiende strategische en tactische gebiedsuitwerkingen. In deze visie gaat gekeken worden naar de opgaves in specifieke (deel) gebieden in onze gemeente. Mogelijk komen daar extra voorwaarden uit naar voren waar initiatieven zich aan moeten houden. Deze voorwaarden gelden dan naast het hierboven genoemde, en op dat moment geldende, afwegingskader.

Indienen van een grondgebonden zonproject

Initiatieven voor een grondgebonden zonproject kunnen op twee verschillende manieren bij de gemeente binnenkomen. De twee manieren zijn tranche initiatieven en unieke initiatieven, de twee varianten worden hieronder verder toegelicht.

Tranche initiatieven

De gemeente blijft initiatiefnemers van grondgebonden zonprojecten uitdagen om te komen met innovatieve duurzame energieprojecten. Dit doen we door het openstellen van een tranche. Tot 2030 staan er twee tranches gepland, één in 2024 en één in 2026, als niet alle ruimte in de tranches wordt gebruikt is er een mogelijkheid om in de periode tot 2030 extra tranche(s) uit te vragen, binnen de afgesproken hoeveelheid hectares.

Ieder initiatief dat ingediend is via een tranche moet aan hierboven beschreven voorwaarden voldoen, als mede aan de specifieke randvoorwaarden van het gebied waar men het project wil realiseren.

Naast deze algemeen geldende eisen, heeft iedere tranche ook een specifieke focus, waarmee we initiatiefnemers uitdagen om met innovatieve oplossingen te komen op bepaalde onderwerpen. Zo focust de tranche van 2024 zich op onafhankelijkheid van het net. De voorwaarden en specifieke focusgebieden van een tranche verschillen per tranche en worden bekend voor het openstellen van een tranche. Als we weten dat een dergelijke tranche er aan komt, communiceren wij hierover richting onze inwoners, zodat voor hen ook duidelijk is dat de tranche er aan komt.

Unieke initiatieven

Naast het indienen van een initiatief voor een grondgebonden zonproject via een tranche, kunnen initiatieven ook buiten een tranche worden ingediend. We noemen deze initiatieven unieke initiatieven. Door de mogelijkheid te bieden ook buiten de openstelling van tranches om een initiatief in te dienen, houden we mogelijkheid om kwalitatief goede kansen voor grondgebonden zonprojecten te bespreken of in behandeling te nemen als deze zich aandienen buiten het tijdpad van een tranche om. Om ervoor te zorgen dat deze aanpak geen ontsnappingsclausule kan worden voor initiatieven die niet door een tranche komen, stellen we hier een aantal eisen aan. Deze vorm voor initiatieven is een direct gevolg van ervaringen die we de afgelopen jaren hebben opgedaan met de eerste tranche en de wens voor flexibiliteit in uitvragen. Deze wens kwam voor uit het participatietraject.

Om gebruik te kunnen maken van deze mogelijkheid moet aan één van de volgende drie eisen worden voldaan:

1. Het gaat om lokale initiatieven van eigen ondernemers.
    - Onze eigen ondernemers zijn al druk bezig met duurzame energieopwekking en we merken dat dit een nieuw basisonderdeel in de bedrijfsvoering wordt. Bij uitbreiding/wijziging van de onderneming komt steeds vaker duurzame energieopwekking ook als onderdeel naar voren. Wanneer dit niet op dak maar op een andere manier gaat, bijvoorbeeld als teeltondersteuning, dan

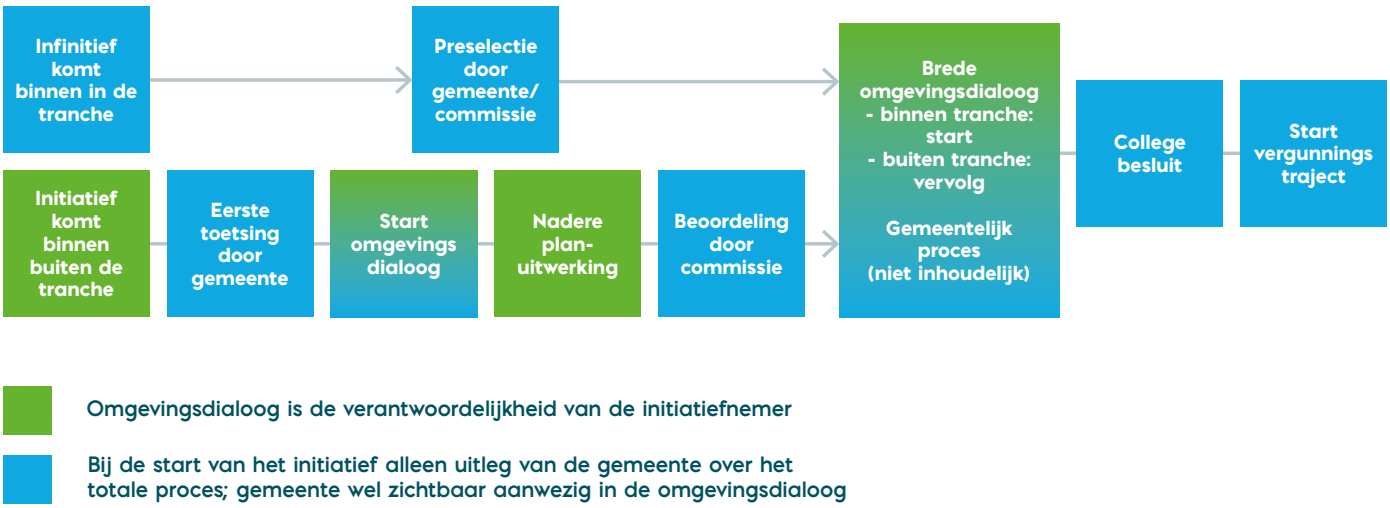
willen we dit ook buiten een tranche om mogelijk maken. Investeringsbeslissingen lopen immers niet altijd gelijk op met de momenten waarop we als gemeente een tranche open hebben staan.

2. Het gaat om innovatieve methoden voor opslag of opwek of nu nog niet bekende innovaties/meerwaarde
   - De ontwikkelingen in de markt gaan razendsnel en wat we nu opschrijven in dit beleid kan morgen al verouderd zijn. Om de markt uit te dagen en open te blijven staan voor innovaties die aansluiten bij de ambities in dit beleidsdocument willen we ruimte bieden voor innovatieve initiatieven ook buiten de tranches om. Dit kan dus ook betekenen dat het gaat om initiatieven van partijen buiten de gemeente Meierijstad.
3. 100% lokaal eigendom
   - Deze voorwaarde geldt alleen in combinatie met één van de hier boven genoemde eisen maar de basis voor een uniek initiatief is dat er sprake is van 100% lokaal eigendom. Hier kan van afgeweken worden tot maximaal 50% lokaal eigendom maar dit is alleen mogelijk als het college hierover bij het principeverzoek besluit.

Ieder initiatief dat als 'uniek initiatief' ingediend wordt, moet voldoen aan de voorwaarden zoals hierboven beschreven en zoals genoemd in hoofdstuk 6, 'Participatie' en hoofdstuk 8, 'Zonne-energie: uitgangspunten'. Zo gelden er dus, voor initiatieven die buiten een tranche om ingediend worden, extra voorwaarden. Voor beide trajecten geldt dat de gemeente eerst een ontvankelijkheidstoets doet voordat de Commissie Omgevingskwaliteit een beoordeling maakt.

In het traject voor unieke initiatieven wordt de omgevingsdialoog vroeg in het proces opgestart. Dit gebeurt na een eerste toetsing van het initiatief door de gemeente. Na deze toetsing start een omgevingsdialoog, op basis waarvan het plan verder wordt uitgewerkt en aangescherpt. Na aanscherping van het plan wordt deze dus beoordeeld door de Commissie Omgevingskwaliteit. Daarna vindt er een brede omgevingsdialoog plaats, alvorens het college een besluit neemt. Hierna wordt de reguliere vergunningsprocedure gevolgd.

PROCES VAN INDIENEN INITIATIEVEN

Figuur 7.1: proces van indienen initiatieven

Vergunningstraject

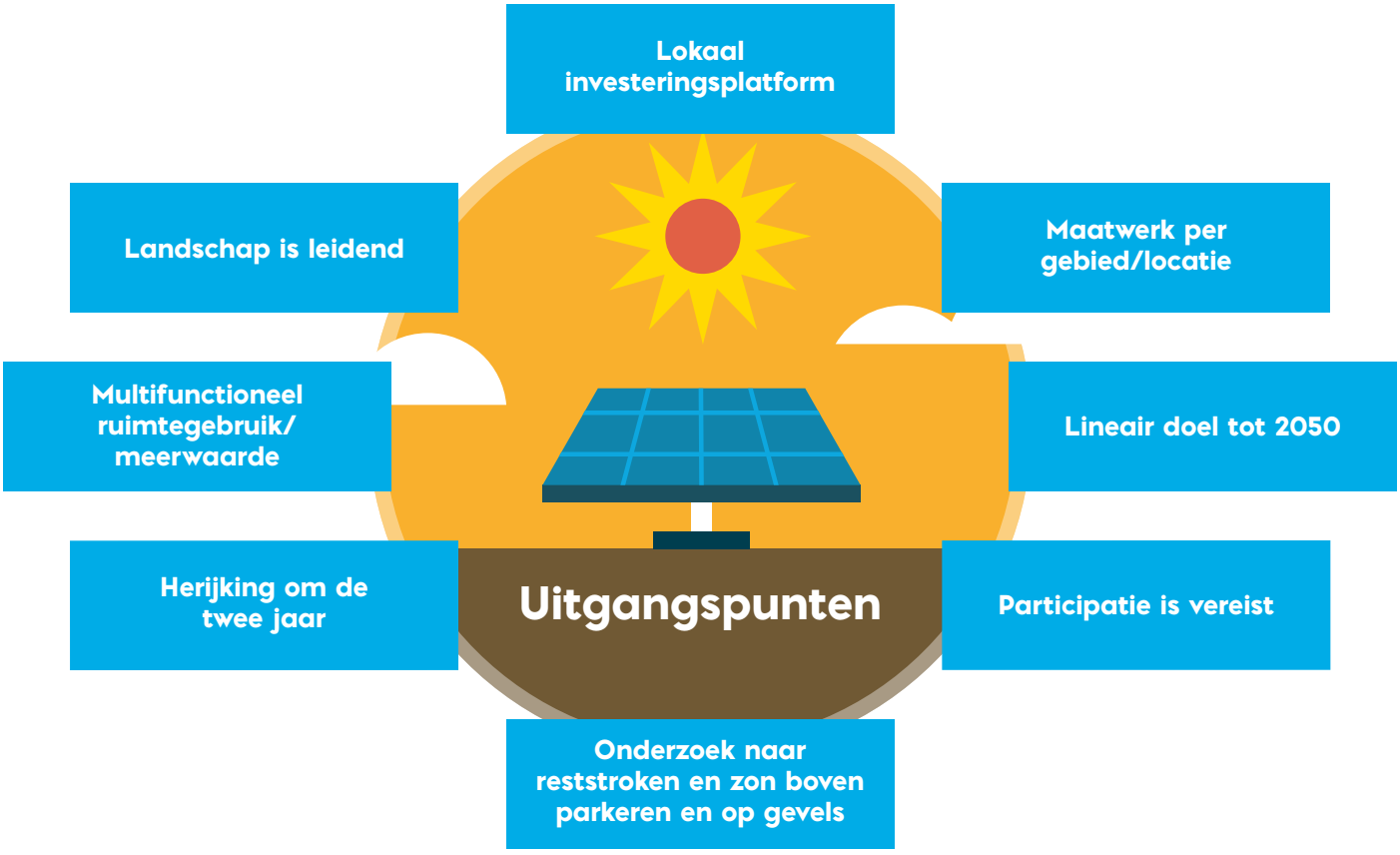
Nadat het college een akkoord geeft op het principeverzoek wordt de reguliere vergunningprocedure gevolgd. We hanteren hierbij de huidige werkwijze waarbij voor de huidige verdeling voor zonneparken de verklaring van geen bedenkingen (VVGB) wordt overgenomen uit het oude beleidskader. Voor grondgebonden zonprojecten kleiner dan 5 hectare zijn deze opgenomen in de 'categorie van gevallen'. Hiervoor is geen VVGB nodig. Initiatieven van 5 hectare of groter vereisen wel een VVGB. Zoals aangegeven wordt deze verdeling in hectare overgenomen na invoering van de omgevingswet. Er wordt op een later moment bekeken hoe dit exact vormgegeven wordt.

Grondgebonden zonprojecten voor eigen particulier gebruik

Voor grondgebonden zonprojecten voor eigen particulier gebruik golden in het vorige beleidskader aparte voorwaarden. De gemeente heeft de intentie om de mogelijkheden voor grondgebonden zonprojecten voor eigen, particulier, gebruik breder en makkelijker te maken. Hierbij moet bijvoorbeeld gedacht worden aan de inzet van zonnepanelen op percelen voor monumentale panden, om een voorbeeld te noemen. We kijken hoe we binnen de huidige wetgeving voor ruimtelijke ordening dit soort initiatieven zo positief mogelijk kunnen benaderen.

8 ZONNE-ENERGIE: UITGANGSPUNTEN

Figuur 8.1 Uitgangspunten duurzame energie opwek op land

Duurzame energie opwek op land is één van de vele ruimteclaims die we op het grondgebied van onze gemeente hebben. Andere zaken die een claim leggen op de grond zijn bijvoorbeeld wonen, bedrijventerreinen, transitie van de landbouw en natuur. Al deze claims vragen om een integrale benadering. Deze integrale benadering van alle ruimteclaims worden samengebracht in de toekomstvisie van Meierijstad, onder de werkwijze van de omgevingsvisie.

In het vorige beleidskader werden ook al gebieden vermeld. Dat doet echter geen recht aan deze integrale aanpak In het traject van de toekomstvisie, en de daaruit voortvloeiende integrale strategische- en tactische gebiedsuitwerkingen, zal duidelijk worden in welke gebieden en onder welke ruimtelijke ordeningsvoorwaarden duurzame energie opwek op land in de toekomst mogelijk is. Op het moment van schrijven wordt nog gewerkt aan deze toekomstvisie. Dit betekent niet dat dat er, zolang er nog geen toekomstvisie is, geen mogelijkheid is voor initiatieven. De uitwerking in deze toekomstvisie is het einddoel om zo transparant mogelijk de keuzes binnen gebieden te maken maar elke dag komen er initiatieven binnen bij de gemeente en wordt deze integrale keuze al gemaakt. Tot op het moment dat er duidelijkheid is over deze integrale gebiedsbenadering vanuit de toekomstvisie wordt er gewerkt met de huidige, op projectbasis gebaseerde, integrale gebiedsbenadering.

In het figuur aan het begin van dit hoofdstuk staan de hoofduitgangspunten opgenomen die in dit, en vorige hoofdstukken, van dit beleidskader terug te vinden zijn. In dit hoofdstuk gaan we verder in op de specifieke ambities en randvoorwaarden die we vanuit het beleidsterrein duurzaamheid van belang vinden voor initiatieven van opwek op land en die nog niet in eerdere hoofdstukken zijn behandeld. Sommige van deze ambities gaan al verder dan de huidige wetgeving, en de uitwerking hiervan zal plaatsvinden in afwegingskaders die juridisch getoetst worden op uitvoerbaarheid. Het college stelt deze afwegingskaders vast. Met deze werkwijze kan er elke keer bekeken worden hoe gestelde ambities voor duurzame opwek onder de dan geldende wettelijke randvoorwaarden meegenomen kunnen worden.

Landschap is leidend

De randvoorwaarden die horen bij het type landschap waarin een project gepland wordt, zijn leidend. We houden daarbij vast aan de bestaande ontwerpprincipes (zie kader 7.1). Wel komt er een nadere uitwerking per gebied. Hierin staan de specifieke randvoorwaarden voor het betreffende landschapstype. De verdere uitwerking van deze randvoorwaarden maken onderdeel uit van de toekomstvisie Meierijstad

ONTWERPPRINCIPES

1. Volg de hoofdrichting van het landschap
2. Volg de bestaande verkavelingsstructuur
3. Respecteer belangrijke zichtlijnen naar het achterliggende landschap
4. Gebruik en behoud gebiedseigen beplantingen en/of landschapselementen
5. Houd minimaal 100 meter afstand tot woningen
6. Sluit aan op bestaande (hoofd)structuren (barrières) in het landschap
7. Creëer een passende overgang naar de omgeving (rand).
8. Creëer een verzorgd totaalbeeld
9. Geef de bodem ademruimte

Kader 8.1 Ontwerpprincipes

Maatwerk per gebied

Ieder gebied heeft, naast verschillen in landschapstype, zijn eigen specifieke kenmerken, mogelijkheden en behoeften. Een opzet en aanpak die in het ene gebied goed werkt, is in het andere gebied mogelijk niet passend. Elk gebied vraagt dus een maatwerk-benadering.

Locatiekeuze zon grondgebonden

Op dit moment wijst de gemeente nog geen gebieden aan voor grondgebonden zonneprojecten. De enige uitsluitingsgebieden die aan worden gehouden zijn de zogeheten NatuurNetwerk Brabant (NNB) gebieden. Andere uitsluitingsgebieden worden meegenomen in de toekomstvisie, waar een integrale ruimtelijke afweging gemaakt wordt. Dit betekent dat we op dit moment ook niet kiezen voor clustering in een bepaald gebied.

Multifunctioneel ruimtegebruik

We hanteren geen strikte definitie van multifunctioneel ruimtegebruik, omdat de invulling hiervan per locatie anders zal zijn. Als het gaat om multifunctioneel ruimtegebruik denken we bijvoorbeeld aan teelt-ondersteunende voorzieningen of een combinatie met energieopslag of waterberging. Het grazen van schapen tussen de panelen zien we niet als multifunctioneel ruimtegebruik.

In het vorige beleid werd multifunctioneel ruimtegebruik opgenomen als 'wenselijk', in dit nieuwe beleid kiezen we er voor het als vereiste op te nemen. Van deze vereiste kan alleen van worden afgeweken met een afdoende motivering en een akkoord van het college. Voorbeelden van wat verstaan wordt onder multifunctioneel ruimtegebruik worden in het afwegingskader, ter inspiratie, opgenomen. Zo is helder wat we als gemeente verstaan onder multifunctioneel ruimtegebruik. In het afwegingskader zal ook duidelijk aangegeven worden wat we niet onder multifunctioneel ruimtegebruik verstaan.

Maatschappelijke meerwaarde

Naast het combineren van opgaven op eenzelfde locatie kan het zonnepark ook op een andere manier meerwaarde genereren. Denk bijvoorbeeld aan natuurontwikkeling met revenuen van het zonnepark.
De gemeente beoordeelt initiatieven op maatschappelijke meerwaarde. Daarbij hanteren we de volgende criteria:

- Hoe worden andere opgaven in de omgeving gekoppeld aan het initiatief? Houd daarbij rekening met
  - multifunctioneel ruimtegebruik;
  - de koppeling met andere opgaven buiten eigen initiatief.
- Hoe wordt er invulling gegeven aan lokaal eigendom?
- Hoe profiteert de lokale omgeving/het omliggende gebied van het zonnepark? Houd daarbij rekening met:
  - verduurzaming van omgeving;
  - inpassing in het lokale landschap;
  - de bijdrage aan lokale maatschappelijke doelen.

Ook bij dit criterium willen we werken met voorbeelden en kwalitatieve eisen. Zo dagen we de markt uit om met nieuwe ideeën te komen. Gezien de hoog dynamische ontwikkelingen in het vakgebied willen we daarnaast nieuwe ontwikkelingen, die we nu nog niet in dit kader op kunnen nemen, beoordelen op basis van dit criterium.

Participatie is vereist

De gemeente neemt regie in het proces en is zichtbaar en aanwezig waar nodig. De initiatiefnemer blijft verantwoordelijk voor de omgevingsdialoog. De gemeente zal wel zichtbaar en betrokken zijn in het proces.

De start van elk traject begint met uitleg van de gemeente over het proces. Ook licht de gemeente de verwachtingen met betrekking tot de rol van een ontwikkelaar en de rol van de inwoners en belanghebbenden toe, zoals ook aangegeven is in hoofdstuk 6, Participatie.

Minimaal 50% lokaal eigendom en lokaal investeringsplatform

In het vorige kader is 50% lokaal eigendom opgenomen als streven. In dit beleidskader nemen we dit op als eis. Van deze eis kan alleen afgeweken

worden als in het projectvoorstel een significante extra bijdrage op de andere ambities en randvoorwaarden wordt geleverd.

In de basis is deze eis van 50% lokaal eigendom een minimum. Deze eis wordt gecombineerd met het lokale investeringsplatform, mits besloten wordt dat we een lokaal investeringsplatform op zetten. Als het lokale investeringsplatform opgericht is, is dit de eerste voorkeurspartner om gebruik te maken van de minimale eis van 50% lokaal eigendom.

Aanvullende voorwaarden

Naast de hierboven beschreven ambities en uitgangspunten, stellen we nog een aantal aanvullende voorwaarden:

- Aansluiting op het elektriciteitsnet: initiatiefnemer moet de garantie kunnen afgeven dat de op te wekken stroom meteen gebruikt kan worden, dan wel via opslag, dan wel op het netwerk of in een andere vorm. Het is een pré wanneer dit is afgestemd met het verbruik en de stroompieken op het net. Het is een verplichting dat er met een transportindicatie of een andere waarborg aangetoond kan worden dat we de energie ergens kwijt kunnen.
- Onderzoek naar milieu- en omgevingseffecten is nodig, zoals dat het geval is in elke reguliere procedure. Het is een pre dat dit inzicht er vroegtijdig is, voor de start van de omgevingsdialoog.
- Projecten die werken met duurzaam materiaalgebruik en/of streven naar gebruik van circulaire materialen hebben onze voorkeur.
- Na ontmanteling (na maximaal 25 jaar) dient het perceel in dezelfde staat teruggebracht te worden, tenzij kan worden aangetoond dat hier gemotiveerd van wordt afgeweken. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan (deels) nieuw ontwikkelde natuur. Mogelijke compensatie voor instandhouding van natuur wordt op projectbasis bekeken.

9 WINDENERGIE

INLEIDING

Op dit moment is er binnen de gemeente Meierijstad één windpark van vier windturbines in ontwikkeling. Dit is windpark Veghel Win(d)t, langs de A50, nabij bedrijventerrein De Dubbelen en De Amert. Daarnaast is er onderzoek gedaan naar de mogelijkheden en effecten van windturbines in vier zoekgebieden. In dit hoofdstuk lichten we dit onderzoek verder toe.

UITKOMSTEN ONDERZOEK PLAN-MER (MILIEUEFFECTRAPPORT)

In de onderzoeken van de planMER zijn vier zoekgebieden nader onderzocht, dit gaat om de volgende gebieden:

- Zoekgebied 1: Wijboschbroek langs de Zuid-Willemsvaart/ N279;
- Zoekgebied 2: Rooise heide/Schijndelse heide ten westen van de Schijndelseweg;
- Zoekgebied 3: Schijndelse heide ten oosten van de Schijndelseweg;
- Zoekgebied 4: Het Lijnt langs de Zuid-Willemsvaart/N279 (4A en 4B).

Voor deze vier zoekgebieden is verder onderzoek gedaan naar de milieueffecten van windturbines in deze gebieden. Ondanks dat de Plan-Mer gepauzeerd is, worden onderstaande onderzoeksresultaten wel overgenomen. Per zoekgebied zijn de belangrijkst conclusies samengevat:

Zoekgebied 1: Wijboschbroek, langs de Zuid-Willemsvaart / N279

Milieueffecten

De belangrijkste milieueffecten zijn de effecten op leefomgeving, natuur, landschap, ruimtegebruik en waterkeringen. Het gebeid kent relatief veel woningen. De opstelling scoort landschappelijk slechter doordat het niet mogelijk is om alle windturbines in een gelijke lijn te plaatsen. Ook leidt realisatie van windenergie tot een substantieel verlies aan Natuur-Netwerk Brabant (NNB) gebied. Daardoor heeft het grote effecten op het huidige ruimtegebruik.
Het gebied ligt parallel aan de Zuid-Willemsvaart, hierdoor zijn effecten op de waterkering vooraf niet uit te sluiten. Door het grote aantal windturbines dat hier geplaatst kan worden, scoort dit alternatief wel het beste op elektriciteitsopbrengst en vermeden uitstoot.

Mogelijkheden

Om geluidseffecten en verlies van NNB-gebied te verminderen is het mogelijk dat er minder windturbines geplaatst worden. Ook voor drie windturbines blijft echter NNB-gebied nodig. Daarnaast leveren drie windturbines minder duurzame elektriciteit op. Windturbines kunnen ook verder van de waterkering af geplaatst worden, dan is alleen de connectie met de infrastructuur wel minder duidelijk.

Conclusie

Zoekgebied 1 heeft een aantal substantiële belemmeringen voor het realiseren van windenergie. Het ligt daarmee voor de hand om dit zoekgebied als **ongeschikt** aan te merken.

Zoekgebied 2: Rooise heide / Schijndelse heide, ten westen van de Schijndelseweg

Milieueffecten

Dit gebied scoort relatief goed, maar er zijn wel een aantal aandachtspunten. Er zijn weinig huizen of andere gebouwen, waardoor de effecten op de leefomgeving beter scoren dan bij de andere zoekgebieden. Het open landschap leidt er tegelijkertijd wel toe dat er weinig afscherming is voor bijvoorbeeld slagschaduw (de schaduw van de wieken). De windturbines zullen dan ook goed zichtbaar zijn in de omgeving. Er zijn geen belangrijke NNB-gebieden in de omgeving, maar wel een gemeentelijk aangewezen weidevogelbeheergebied. Er is aanvullend onderzoek nodig om de effecten op deze gebieden en op de betreffende (vogel) soorten te beoordelen. Gezien de kenmerken van het gebied worden er vooraf geen risico's verwacht die zo groot zijn dat ze de realisatie van windenergie zullen verhinderen.

Mogelijkheden

Om effecten te verminderen kunnen minder windturbines geplaatst worden, maar dit levert natuurlijk minder duurzame elektriciteit op. Er is genoeg ruimte aanwezig om tot een optimale opstelling te komen. Zo kunnen effecten als geluid en slagschaduw worden verminderd. Ook zijn maatregelen aan windturbines (bijvoorbeeld stille windturbines of het toepassen van een stilstand-voorziening) een mogelijkheid om effecten op de leefomgeving te verminderen.

Conclusie

Zoekgebied 2 heeft geen substantiële belemmeringen en is daarmee **geschikt** voor de realisatie van windenergie.

Zoekgebied 3: Schijndelse heide, ten oosten van de Schijndelseweg

Milieueffecten

In dit gebied zijn de belangrijkste punten de effecten op leefomgeving, veiligheid en ruimtegebruik. Er zijn in dit gebied relatief veel mensen die last hebben van geluid en slagschaduw van windturbines. Daarnaast is er een industrieterrein aan de noordzijde van het zoekgebied. Dit kan leiden tot een opstapeling van geluid voor omwonenden. Ook zorgt het industrieterrein ervoor dat het gebied slechter scoort op veiligheid in verband met de mogelijke aanwezigheid van (beperkt) kwetsbare objecten, zoals grote kantoorruimtes. Ook ligt de voormalige stortplaats Vlagheide in het gebied. Er zijn plannen om van deze stortplaats een recreatiegebied te maken. De realisatie van een windturbine kan hiermee conflicteren. Er ligt ook een NNB-gebied direct rond de stortplaats, dat mogelijk invloed ondervindt van een windturbine.

Mogelijkheden

Een mogelijkheid is het verminderen van windturbines, waardoor één van de locaties (op de voormalige stortplaats) af kan vallen. Er is (beperkte) schuifruimte, waardoor effecten, zoals externe veiligheid, verminderd kunnen worden. Ook kunnen maatregelen aan de windturbines de effecten op de leefomgeving verminderen.

Conclusie

Zoekgebied 3 heeft enkele substantiële belemmeringen. Door te kiezen voor andere posities en minder windturbines, kunnen deze effecten worden verminderd. Het gebied is daarmee **beperkt geschikt** voor de realisatie van windenergie.

Zoekgebied 4A: Het Lijnt, langs de Zuid-Willemsvaart / N279 - grondgebied Meierijstad

Milieueffecten

Dit gebied heeft een aantal aandachtspunten. Met name op landschappelijke herkenbaarheid van de opstelling wordt negatief gescoord. Dit betekent, dat de opstelling op het oog niet logisch aansluit op het onderliggende landschap. Door bebouwing aan beide zijden van de winturbines scoort het gebied slechter op geluidsbelasting per windturbine. Ook is er minder ruimte om effecten te kunnen verminderen. Het gebied heeft vanuit natuurperspectief de minste ecologische risico's.

Mogelijkheden

De schuifruimte is beperkt. Geluidseffecten kunnen verminderd worden door de onderste of bovenste windturbine af te laten vallen en te kiezen voor een stil windturbinetype. Ook kunnen effecten op de leefomgeving verminderd worden door maatregelen aan de windturbines.

Conclusie

Met name het geluidsaspect vormt een belemmering voor zoekgebied 4A. Vooral omdat er weinig ruimte is om te schuiven door omliggende bebouwing. De effecten kunnen worden verminderd door aanpassingen aan de opstelling of het type windturbine. Daarmee is het gebied op dit moment **beperkt geschikt** voor de realisatie van windenergie.

Zoekgebied 4B: Het Lijnt, langs de Zuid-Willemsvaart / N279 - incl. grondgebied Laarbeek

Milieueffecten

Om in dit gebied een logische, aaneengesloten opstelling te realiseren met minimaal drie windturbines is het grondgebied van de buurgemeente Laarbeek nodig. Het gebied kent daarnaast nog een aantal aandachtspunten. Dit zoekgebied scoort slecht op landschappelijke herkenbaarheid. Er liggen veel woningen dichtbij. Net als bij zoekgebied 4A leidt dit tot geluidsoverlast en beperkte schuifruimte. Tot slot ligt er een hoogspanningsverbinding en buisleiding aan de zuidzijde van het zoekgebied, die mogelijk voor beperkingen voor de ruimte voor windturbines zorgen.

Mogelijkheden

Ook hier is de schuifruimte beperkt. Geluidseffecten kunnen verminderd worden door de bovenste of onderste windturbine af te laten vallen en te kiezen voor een stil windturbinetype. Ook zijn maatregelen aan de windturbines (toepassen van stilstand-voorziening of geluidmodus) een mogelijkheid om effecten op de leefomgeving te verminderen. De gehanteerde voorbeeldopstelling in zoekgebied 4A bevat een windturbine op grondgebied van de gemeente Laarbeek. De gemeenteraad van Laarbeek heeft echter onlangs, bij de actualisatie van het beleid, besloten niet langer actief mee te werken aan de realisatie van windenergie in Laarbeek. Op het moment van het bepalen van de alternatieven was dit echter nog wel een mogelijke optie, vandaar dat deze is meegenomen. Het wijzigen van het beleid van de gemeente Laarbeek heeft tot gevolg dat de voorbeeldopstelling 4A op dit moment niet langer uitvoerbaar is.

Conclusie

Zoekgebied 4B heeft enkele substantiële belemmeringen. Met name de beperkte schuifruimte door de omliggende bebouwing kan een probleem voor geluidseffecten opleveren. Realisatie wordt daarnaast onzeker omdat grondgebied van een buurgemeente nodig is. Daardoor is dit zoekgebied op dit moment **ongeschikt**.

RADARVERSTORING

Naast de hierboven benoemde uitkomsten van de onderzoeken van het MER waren er ook een aantal algemeen geldende uitkomsten. De belangrijkste betrof de mogelijke radarverstoring door windturbines.

Uit het radarverstoringsonderzoek van TNO blijkt dat géén van de voorbeeldopstellingen op dit moment voldoet aan de huidige norm. Daardoor zal het ministerie van Defensie een initiatief voor het opwekken van windenergie in één van deze zoekgebieden niet steunen.

Het TNO-onderzoek is gebaseerd op de inzet van een representatieve, toekomstbestendige windturbine. Het is mogelijk dat kleinere windturbines op een enkele locatie wel door een radartoets kunnen komen. Dit zal echter niet gelden voor de huidige en toekomstige windturbinestandaarden vanuit de markt.

NORMEN GELUID, SLAGSCHADUW EN EXTERNE VEILIGHEID

De bestaande wetgeving op het vlak van geluid, slagschaduw en externe veiligheid wordt op dit moment herzien. Dit proces is naar verwachting in 2023 afgerond. Met name op het gebied van geluid is er veel maatschappelijke en politieke discussie over de hoogte van de normen. De uitkomsten van deze discussie en de nieuwe normen kunnen gevolgen hebben voor de mogelijkheid van windenergie binnen de verschillende zoekgebieden in Meierijstad. In de onderzoeken van het milieueffectrapport zijn daarom de gevolgen binnen zoekgebieden breed in beeld gebracht. Dit zorgt ervoor dat deze gevolgen duidelijk in beeld zijn en, als de nieuwe normen bekend zijn, er meteen gekeken kan worden wat voor gevolgen dit heeft.

VOORLOPIGE CONCLUSIE

Op dit moment zijn er vanwege de radarverstoring geen nieuwe grootschalige windturbineprojecten mogelijk in de gemeente Meierijstad. Daarom is het beleidskader op dit moment voor deze wijze van duurzame opwek niet verder ingevuld. Mogelijk wordt in de toekomst een (technische) oplossing gevonden waardoor dit wel mogelijk is. Bijvoorbeeld door versterking van de radar; het vervallen van de (provinciale) eis dat er minimaal 3 windturbines bij elkaar moeten staan of door technische ontwikkelingen van windturbines. Wanneer er in de toekomst toch mogelijkheden blijken te zijn zal dit beleidskader verder aangevuld worden. Omdat windturbines een belangrijk onderdeel in de energievoorziening kunnen zijn, ziet de gemeente dus niet definitief af van deze vorm van opwek. Op dit moment lijken er echter binnen onze gemeente geen mogelijkheden te zijn voor grote windturbines.

VOORWAARDEN VOOR KLEINSCHALIGE WINDTURBINES

Op dit moment lijken er geen mogelijkheden voor grootschalige windenergie binnen de gemeente Meierijstad. Wel was er binnen het oude beleid al de mogelijkheid om kleinschalige windturbines te realiseren. Deze mogelijkheid is ook opgenomen in het nieuwe beleid. Hiervoor zijn de volgende voorwaarden van toepassing:

1. Er is aangetoond dat het ondoelmatig is om te voorzien in de eigen behoefte door plaatsing van zonnepanelen op het dak van de (agrarische) bedrijfsgebouwen.
2. Er is sprake van zorgvuldig ruimtegebruik door situering op het achtererfgebied (nabij de aanwezige bebouwing).
3. De tiphoogte van de windturbine bedraagt niet meer dan 25 meter.
4. Er is voorzien in een zorgvuldige landschappelijke inpassing op basis van een uitvoerbaar Beplantingsplan. Dit beplantingsplan is afgestemd op de specifieke omgevingskenmerken.
5. Er worden geen bomen gekapt voor het beter functioneren van de windturbine.
6. De ecologische, cultuurhistorische en landschappelijke waarden worden niet onevenredig aangetast.
7. De windturbine is aanvaardbaar vanuit milieu- en veiligheidsoogpunt.
8. De belangen van derden (omwonenden) worden niet onevenredig geschaad.

Kader 9.1 kleinschalige windturbines

10 BIJLAGEN

Bijlage 1:	PlanMER windenergie - Memo Aanvulling planMER windenergie - Publiekssamenvatting Planmer Windenergie - Planmer Windenergie (incl. bijlagen)
Bijlage 2:	Nota van Beantwoording planMER windenergie
Bijlage 3:	Actualisatie energiemix document

MEIERIJSTAD